

OBSAH

1. Úvod	2
2. Aktuální stav legislativy k IPPC	3
2.1 Prováděcí předpisy k zákonu o integrované prevenci.....	3
2.2 Příprava integrovaného registru znečišťování, který je zřízen zákonem 76/2002 Sb., a povinnosti vyplývající směrem k EU	5
3. IPPC v EU	7
3.1 Stav přípravy a aspekty aplikace referenčních dokumentů o nejlepších dostupných technikách	7
3.2 Nejčastější otázky členských států kladené Evropské komisi v souvislosti s implementací Směrnice 96/61/EC o IPPC	12
3.3 Směrnice IPPC a referenční dokumenty o BAT pro evropský sklářský průmysl	13
3.4 Práce technických pracovních skupin při Evropské kanceláři IPPC	15
4. Projekty.....	17
4.1 Phare projekty.....	17
4.1.1 Jak probíhá Phare Twinning 2000 v oblasti IPPC	17
4.1.2 Blížící se projekt Phare Twinning Light 2001	19
4.1.3 Projekt Phare 2002 „Posílení zavádění IPPC v České republice“	20
4.2 Projekty simulovaného povolování	21
4.2.1 Zkušenosti a příprava na získání integrovaného povolení k činnosti podle zákona o IPPC v Kovohutích Příbram	21
4.2.2 Pilotní projekty integrovaného povolování v chemickém sektoru	24
4.2.3 DEPOS Horní Suchá, a.s.....	26
5. Agentura integrované prevence Role Agentury integrované prevence.....	28
6. IPPC v českém zemědělství IPPC a konkurenceschopnost v zemědělských a potravinářských podnicích – dvě strany jedné mince	30
Seznam zkratk.....	32

edice PLANETA 2002

Odborný časopis pro životní
prostředí

Ročník X, číslo 3/2002

Vydává Ministerstvo životního
prostředí, Vršovická 65,
100 10 Praha 10, tel. 02/6712 2549,
fax: 02/67126549

ISSN 1213-3396

Foto na titulní stránce

Titul **PLANETA** má registrováno
Ministerstvo životního prostředí
a časopis vychází maximálně 6x roč-
ně jako monotematická čísla věno-
vaná problematice životního pro-
středí.
Šíří se zdarma a je volně přístupný
na Internetu v Elektronické envi-
ronmentální knihovně.

1. ÚVOD

INTEGROVANÁ PREVENCE A OMEZOVÁNÍ ZNEČIŠTĚNÍ - IPPC, DIREKTIVA EVROPSKÉ UNIE A NOVÝ ZÁKON V ČESKÉ REPUBLICE SPOLEČNĚ ZABEZPEČUJÍ UDRŽITELNÝ ROZVOJ V HLAVNÍCH PRŮMYSLOVÝCH A ZEMĚDĚLSKÝCH PODNICÍCH

Řada činností člověka včetně průmyslových výrob přinesla v kvantitativně viditelném měřítku nepředpokládané poškození životního prostředí a zdraví člověka již v poválečném období. Po rozluštěných záhadných četných úmrtí z Japonska způsobených nenápadnými chronickými otravami rtuť např. ze zátoky Minamata nebo otravami kadmiiem „itai-itai“, které se uvolnilo do prostředí při důlní činnosti, výrazně stoupl zájem o životní prostředí a strach z jeho změn. Rozvoj citlivých analytických metod v šedesátých letech blíž podpořil chemické složení a koloběh prvků a sloučenin kolem nás, které jinak našimi smysly nedovedeme rozpoznat a přitom jsme tak jako ostatní rostliny a živočiši na kvalitě prostředí značně závislí. Obava z neblahého účinku kvantitativně rostoucího uvolňování látek člověkem do prostředí dala základ mnohým zákonným opatřením. Rostoucí poznání kvality emisí, látkových a energetických toků, jejich účinku na zdraví a snaha o ekonomické sladění průmyslových a zemědělských aktivit vzájemně mezi různými podnikatelskými činnostmi a vůči zdraví obyvatel a k přírodě, postupně vedlo k vypracování obrovské škály opatření, různých omezení a zákonů. Zpočátku pouze tvrdé vymáhání zákonů dovedlo změnit staré zvyky projektantů, managerů, provozovatelů a investorů tak, aby důležitou ochranu životního prostředí brali vážně. To se ve většině vyspělých zemích tak jak rostla zkušenost, informovanost a vzdělanost v environmentálních otázkách postupně naplnilo.

K rostoucí kvalitě života stále více občanů počítá i uchování kvality životního prostředí a zachování maximální pestrosti přírody. Tento příznivý vývoj umožnil stále častější zavádění preventivních opatření ve výrobě na ochranu životního prostředí, která jsou zároveň nejefektivnější, avšak si vyžadují dlouhodobé plány a environmentálně dobře informovanou společnost.

Přechod od úzkého represivního složkového pojetí ochrany životního prostředí se kultivací přirozeně vyvinul v komplexní pojetí a preventivní přístup, který je charakteristický pro směrnici o integrované prevenci a omezování znečištění – IPPC Evropské unie, která je nově transponována a implementována do ČR.

Jaké jsou výhody nového pojetí?

- regulátor a provozovatel zařízení spolu jednájí a vyjednávají iterativně a na základě motivujícího partnerství
- podnik a zaměstnanci podniku jsou spíše motivováni než nuceni k realizaci pestré řady opatření ke zlepšení životního prostředí neboť oni sami nejlépe znají svoje zařízení a dovedou vymyslet nejlepší opatření

- v průmyslových a zemědělských podnicích je soustředěn značný odborný a intelektuální potenciál, který pokud je informován o environmentálních přáních a starostech, dovede problémy životního prostředí invenčně a profesionálně řešit
- při jedné proceduře povolování se komplexně posuzuje celá řada povolení a maximum souvisejících provozů najednou, což usnadňuje podniku orientaci a administrativu
- dobře vyplněnou žádostí vlastně podnik sám sobě připravil znění integrovaného povolení
- podnik se srovnává s nejlepší dostupnou technikou (BAT) ve svém oboru popisovanou referenčními dokumenty o nejlepších dostupných technikách (BREF) připravovanými odborníky z celé Evropy
- podnik tak včas plánuje a realizuje v rámci inovačních cyklů zavádění nejlepších dostupných technik nebo provádí opatření vedoucí ke zlepšení stávajících provozů na úroveň BAT
- procedura integrované prevence v sobě zahrnuje všechna hlediska udržitelného rozvoje v praxi, zohledňuje environmentální, sociální i ekonomická kritéria a umožňuje tvůrčí zapojení veřejnosti při řešení vlastní problematiky podniku a vylepšuje vztahy mezi veřejností a podnikem
- při vyjednávání a přípravě integrovaného povolení je prostor i pro dobrovolnou oblast, která není popisována v BREF a ani ve složkových zákonech a přesto může být zajímavým tvůrčím opatřením například z oblasti dopravy osob a materiálu
- veškeré měkké a dobrovolné environmentální nástroje jsou využitelné při vlastním povolování a významně usnadňují přípravu integrovaného povolení jako je EMAS, řada ISO, environmentálně šetrný výrobek EŠV, realizované projekty čistší produkce, dobrovolné dohody
- obecně je motivována věda a technika pro řešení environmentálních problémů a do procesu je zahrnuta pestrá škála odborníků

Závěry Evropské unie, presidenta evropského parlamentu, předsedy Evropské rady k hodnocení Konference o udržitelném rozvoji v Johannesburgu vedly k výraznému zvýšení spolupráce s průmyslem při ochraně životního prostředí, což významně umožňuje integrovaná prevence a omezování znečištění IPPC.

RNDr. Jiří Bendl, CSc.
ředitel odboru strategií MŽP

2. AKTUÁLNÍ STAV LEGISLATIVY K IPPC

2.1. PROVÁDĚCÍ PŘEDPISY K ZÁKONU O INTEGROVANÉ PREVENCI

Zákon č. 76/2002 Sb. doprovázejí dva prováděcí předpisy, které vyjdou ve Sbírce do konce roku 2002. Jedná se o vyhlášku stanovující vzor žádosti, rozsah a způsob jejího vyplnění a nařízení vlády o systému výměny informací o nejlepších dostupných technikách. Ministerstvo životního prostředí je v případě obou jmenovaných prováděcích předpisů předkladatelem a autorem jejich návrhů.

VZOR ŽÁDOSTI

Směrnice Rady 96/61/ES o IPPC stanoví v článku 6 závazné náležitosti žádosti o vydání integrovaného povolení. Tyto náležitosti musí splňovat žádosti o podobná povolení ve všech členských zemích EU. Český zákon transponující evropskou směrnici převzal a dle českých podmínek rozvinul požadavky na obsah žádosti v § 4 zákona a zmocnil MŽP k vydání vyhlášky stanovující vzor žádosti. Další specifikace obsahu žádosti o vydání integrovaného povolení je vzhledem k rozsahu oblastí, které integrované povolení obvykle pokrývá v zemích EU běžná. Podle české právní úpravy integrované povolení řeší oblast ochrany ovzduší, vod, půdy, lesa, přírody a krajiny, dále nakládání s odpady, hluk, vibrace, neionizující záření, a dále některé skutečnosti upravené veterinárním zákonem, lázeňským zákonem, oblast zajištění úsporného využívání energií, surovin a dalších materiálů, používání látek méně nebezpečných životnímu prostředí a zdraví člověka apod.

Aby příslušný správní úřad (krajský úřad nebo výjimečně Ministerstvo životního prostředí v případě zařízení s přeshraničními vlivy) mohl vydat adekvátní integrované povolení k provozu zařízení, musí od provozovatele zařízení obdržet celou řadu dokladů a podkladů. K usnadnění komunikace mezi příslušným správním úřadem a provozovatelem, týkající se rozsahu dokumentů předkládaných v žádosti, je vyhláškou ustanoven její závazný vzor.

Užívání univerzálního vzoru žádosti napomůže orientaci a vyhledávání údajů v žádosti a omezí zbytečné vracení nevyhovujících žádostí, a tím i zdržování řízení o vydání in-

tegrovaného povolení. Vytvořit všeobjímající vzor, který by odrazil specifika všech zamýšlených činností v dotčených zařízeních, vyžaduje určitou míru zobecnění, a proto nelze v reálných podmínkách opomenout potřebu individuálního přístupu ze strany správních úřadů k jednotlivým žádostem. Komunikace mezi provozovatelem zařízení (žadatelem) a správním úřadem je přímo základnou IPPC, která rozhoduje o budoucím úspěchu či pokulhávání zaváděného povoleního systému.

Navrhovaný vzor žádosti je flexibilní – to znamená, že provozovatel zařízení ho použije skutečně jako předlohu s tím, že zohlední specifika vlastního zařízení. Vzor žádosti byl testován v řadě pilotních projektů, v rámci nichž konkrétní provozovatelé zařízení spadajících do režimu zákona č. 76/2002 Sb. vyplňovali pracovní verze žádosti pro zařízení chemického průmyslu, zpracování kovů, zpracování nerostů, skládky, papírnu, velkochovy a povrchové úpravy¹. Zkušenosti z přípravy pilotních žádostí byly ve vzoru žádosti zúročeny. Na závěr přípravy vzoru žádosti byl tento vzor revidován německými experty, kteří se již dlouhodobě zabývají mezinárodně koordinovaným povolováním provozu zařízení. Výsledkem této revize a následných úprav je vzor žádosti, který vyhovuje potřebám IPPC.

Vyhláška sama o sobě je velice jednoduchá – tvoří ji několik paragrafů a jedna příloha. Jak zákon č. 76/2002 Sb. předpokládá, žádost o vydání integrovaného povolení má být vždy předložena jak v listinné, tak v elektronické podobě (provozovatel zařízení vyplní žádost nejprve v elektronické podobě, z níž pak vytvoří podobu listinnou). Pro příslušný správní úřad je důležité mít k dispozici elektronickou podobu žádosti k tomu, aby mohl podle zákona č. 76/2002 Sb. dále žádost postoupit a na portálu veřejné správy zveřejnit stručné shrnutí údajů v ní obsažených. Elektronická verze vzoru žádosti bude přístupná na portálu veřejné správy (<http://www.centralni-adresa.cz/portal/index.html>).

Vlastní vzor žádosti je obsahem části A přílohy vyhlášky. Rozsah a způsob vyplnění žádosti je specifikován v části B přílohy vyhlášky.

¹ v různém stádiu rozpracování jsou pilotní žádosti podniků: Aliachem, a. s., Brola, spol. s r. o., Conta, spol. s r. o., Česká drůbež, spol. s r. o., Depos Horní Suchá, a. s., Diamo, s. p., Feramo Metallum International, spol. s r. o., Frantschach Pulp & Paper Czech a. s., Frýdecká skládka, a. s., Habrinol, spol. s r. o., Hantály, a. s., Galček, spol. s r. o., Chemopetrol, a. s., Kartek, spol. s r. o., Kovohutě Mníšek, a. s., Kovohutě Příbram, a. s., Odpady Písek, spol. s r. o., Rockwool, a. s., Seco Trans, a. s., Škoda Auto, a. s., Technické služby Kaplice, spol. s r. o., Tozos, spol. s r. o., Vepaspol, a. s., Zaal, spol. s r. o. Tyto pilotní žádosti vznikají ve spolupráci a za podpory MŽP.

K JEDNOTLIVÝM KAPITOLÁM VZORU ŽÁDOSTI

1. Obsah žádosti

Kapitola slouží k usnadnění orientace v žádosti a zahrnuje seznam všech částí, kapitol, podkapitol a příloh žádosti s uvedením označení a strany dokumentu.

2. Identifikace žadatele

Kapitola uvádí základní údaje o provozovateli zařízení, zmocněné kontaktní osobě a další informace.

3. Informace vztahující se k vydávání integrovaného povolení

V kapitole je určen typ žádosti v souladu s přechodnými a závěrečnými ustanoveními zákona č. 76/2002 Sb., jsou zde uvedeny základní údaje vztahující se k zařízení (např. jeho adresa, umístění, zdůvodnění záměru) a dále je zde odkaz na případné přeshraniční vlivy ze zařízení.

4. Informace vztahující se ke změně vydaného integrovaného povolení

Tuto kapitolu bude vyplňovat pouze provozovatel zařízení, který žádá o změnu již vydaného integrovaného povolení. Je zde identifikováno integrované povolení, které se má měnit, a specifikovány důvody žádosti o změnu vydaného integrovaného povolení.

5. Popis zařízení a s ním přímo spojených činností

Kapitola specifikuje zařízení, jehož provoz má být povolen. Vydefinování zařízení je určujícím bodem dálece předcházejícím řízení o vydání integrovaného povolení. V případě nejistoty, co všechno zahrnout do "zařízení", je doporučením vhodným řešením domluva s povolujícím úřadem. Určením zařízení je lépe se zabývat ve značném předstihu bez ohledu na to, kdy provozovatel zamýšlí nebo musí podat žádost o vydání integrovaného povolení nebo kdy ho k jejímu podání vyzve povolující úřad. Provozovatel zařízení, který si včas uvědomí, čeho se v jeho případě nové povolování týká, bude připraven na jednání s povolujícím úřadem.

6. Stručné netechnické shrnutí údajů uvedených v žádosti

Kapitola slouží pro účely zveřejnění vybraných údajů z žádosti v rámci řízení o vydání integrovaného povolení.

7. Popis surovin a pomocných materiálů, dalších látek a energií, které se v zařízení používají/budou používat nebo jím jsou/budou produkovány

Kapitola uvádí údaje o všech vstupech do zařízení (surovinách včetně vody, pomocných materiálech a dalších látkách a o palivech a energiích), o jejich skladování a o opatřeních na jejich úsporné a efektivní využití. Součástí kapitoly jsou i údaje o výrobcích, důležitých meziproduktech a jejich skladování.

8. Emise a jejich zdroje; další vlivy ze zařízení

Kapitola uvádí údaje o emisích a zdrojích znečišťujících látek do ovzduší a do vod a dále údaje o zdrojích hluku, vib-

rací a neionizujících záření. Součástí kapitoly je i požadavek na grafické znázornění uváděných skutečností.

9. Charakteristika stavu a ovlivnění dotčeného území

Kapitola uvádí údaje o území, které je nebo bude dotčeno zařízením. Informace se týkají např. klimatických podmínek a kvality ovzduší, kvalitativních a kvantitativních ukazatelů vod, kvality půdy, stavu horninového prostředí a přírodních zdrojů, dřevin rostoucích mimo les, krajiny, lesa, starých ekologických zátěží, dotčených chráněných území, ochranných pásem a dalších oblastí. Součástí kapitoly je i požadavek na grafické znázornění uváděných skutečností.

10. Technologická a další technická opatření k předcházení vzniku, popř. omezení emisí

Kapitola uvádí technologická a technická opatření k předcházení vzniku, popř. omezení emisí po jednotlivých složkách životního prostředí. Pokud se jedno opatření dotýká více složek, uvádějí se zde všechny tyto složky a jejich ovlivnění.

11. Popis dosavadních nebo uvažovaných opatření k předcházení vzniku, k úpravě či využití odpadu

Kapitola uvádí veškeré informace týkající se nakládání s odpady včetně opatření k předcházení vzniku, omezení množství nebo vyššímu využití odpadů.

12. Popis dosavadních nebo uvažovaných opatření k měření a monitorování emisí vypouštěných do životního prostředí

Kapitola uvádí veškeré informace k monitorování.

13. Porovnání stávajících nebo uvažovaných zařízení s nejlepšími dostupnými technikami

Kapitola uvádí srovnání zařízení s nejlepšími dostupnými technikami, a to:

- podle hledisek uvedených v příloze 3 č. zákona č. 76/2002 Sb.,
- technologické nebo technické řešení v zařízení,
- emisní parametry zařízení,
- neemisní parametry zařízení.

14. Popis dalších plánovaných opatření k zajištění plnění povinností preventivního charakteru

Kapitola uvádí údaje o:

- systému omezování rizik,
- systému environmentálního řízení,
- opatřeních po ukončení provozu zařízení.

Dále je zde uveden časový plán změn, které vyvolají nebo mohou vyvolat změnu integrovaného povolení.

15. Návrh závazných podmínek provozu zařízení

V této kapitole provozovatel zařízení sám navrhuje závazné podmínky provozu zařízení, čímž hned na počátku řízení o vydání integrovaného povolení deklaruje svojí environmentální výkonnost a potenciál k jejímu dalšímu zvýšení v souladu s nejlepší dostupnou technikou pro jeho konkrétní případ. Součástí závazných podmínek zařízení je i stanovení časového horizontu dosažení navrhovaných podmínek.

16. Seznam pravomocných rozhodnutí

Kapitola uvádí seznam a kopie všech pravomocných rozhodnutí, která byla vydána a budou nahrazena integrovaným povolením a dalších významných souvisejících rozhodnutí.

17. Další podklady

Kapitola uvádí seznam a kopie dalších podkladů, které jsou vyžadovány pro vydání správních aktů podle zvláštních právních předpisů a integrované povolení je má nahradit, pokud již nejsou obsaženy v předcházejících kapitolách žádosti. Tyto podklady nebudou předkládat všichni provozovatelé zařízení, nutnost jejich předložení se odvíjí od charakteru konkrétního zařízení. Vypracování této složitější části žádosti, resp. upřesnění toho, které náležitosti je třeba v konkrétním případě předložit, bude zřejmě v některých specifických případech nutné konzultovat s úřadem.

18. Seznam použitých zkratk

Kapitola uvádí všechny zkratky použité v žádosti a vysvětluje jejich význam.

19. Závěr

Závěrečné stručné shrnutí, datum, razítko a podpis statutárního zástupce.

Přílohy k žádosti

V přílohách žádosti bude připojena řada dokumentů, které jsou buď přímo specifikovány ve vzoru žádosti nebo jsou to přílohy, na které je odkazováno v textu žádosti. Povinnými přílohami jsou

- výpis z obchodního rejstříku nebo jiné evidence,
- kopie všech pravomocných rozhodnutí a dalších podkladů uvedených v kapitolách 16 a 17 žádosti
- a grafické přílohy.

Další přílohy (např. plán odpadového hospodářství, bezpečnostní program prevence závažných havárií, bezpečnostní zpráva) připojí žadatel, pokud se na něj nebo na zařízení vztahují odpovídající povinnosti podle příslušných právních předpisů nebo pokud má jmenované přílohy k dispozici.

Ekonomické náklady na přípravu žádosti budou záležet zejména na situaci v konkrétním podniku. Většina podniků bude schopna připravit vyhovující žádost vlastními silami, což si podle zkušeností z pilotních projektů vyžádá práci ekologů podniku a spolupráci technologa po dobu cca dvou měsíců. Velkou předností pro zvládnutí přípravy žádosti je zavedený a dobře fungující systém environmentálního řízení.

Některé podniky mohou zadat přípravu žádosti externě, v tomto případě budou náklady s tím spojené odpovídat cenám na trhu služeb.

Další finanční náklady jsou spojeny s platbou správního poplatku. Platbu souvisejících poplatků upravuje část jednatá zákona č. 76/2002 Sb. Poplatek za podání žádosti o integrované povolení k zařízení uvedenému v příloze č. 1 návrhu zákona o integrované prevenci činí 30 tis. Kč.

SYSTEM VÝMĚNY INFORMACÍ O NEJLEPŠÍCH DOSTUPNÝCH TECHNIKÁCH

Systém výměny informací o BAT by měl zajistit aktuální informace o nejlepších dostupných technikách, které budou využívány provozovateli zařízení při přípravě žádosti o vydání integrovaného povolení, povolujícími orgány, odborně způsobilými osobami a dalšími zainteresovanými stranami. Odbornou základnou systému by měly být technické pracovní skupiny v jednotlivých sektorech a horizontálních oblastech nejlepších dostupných technik. Zastřešující funkce by mělo vykonávat Fórum pro výměnu informací o BAT. Skutečná podoba systému bude vycházet ze znění příslušného nařízení vlády, jehož účinnost se předpokládá v souladu s účinností zákona o integrované prevenci 1. 1. 2003.

Mgr. Eva Bauerová
oddělení IPPC MŽP,
eva_bauerova@env.cz

2.2. PŘÍPRAVA INTEGROVANÉHO REGISTRU ZNEČIŠŤOVÁNÍ PODLE ZÁKONA Č. 76/2002 SB., (ZÁKON O INTEGROVANÉ PREVENCI) A POVINNOSTI VYPLÝVAJÍCÍ SMĚREM K EU

Zákonem č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezení znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci), bude zřízen Integrovaný registr znečišťování (IRZ). Jeho úkolem je shromažďovat data emisí a přenosy látek znečišťujících životní prostředí. Do registru IRZ budou oznamována tato data uživatelem registrované látky. Seznam ohlašovaných látek bude určen vládním nařízením. První povinnost ohlašování do IRZ bude mít dotčený uživatel dne 15. 2. 2005, kdy budou ohlašována data za rok 2004. Správu integrovaného registru znečišťování bude mít na starosti Agen-

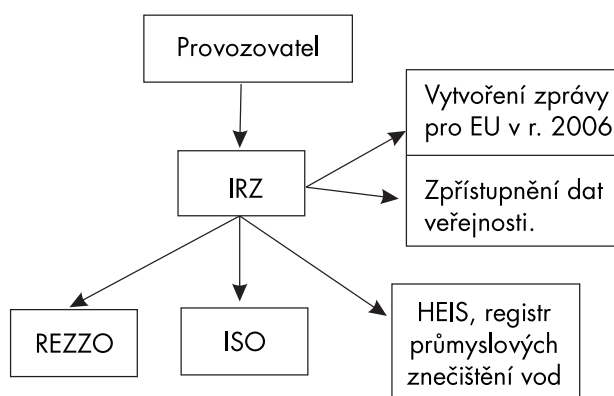
tura integrované prevence, oddělení Českého ekologického ústavu.

STAV ZAVÁDĚNÍ INTEGROVANÉHO REGISTRU ZNEČIŠŤOVÁNÍ

Jedním z cílů zavádění registru IRZ při zachování povinností vyplývajících ze zákonů, je zjednodušení ohlašování pro ohlašovatele, kteří vypouští emise ze svých zařízení, a využití shromažďovaných dat pro vytvoření zprávy pro

Evropskou unií (viz. dále) a zpřístupnění emisních dat veřejnosti. Z tohoto důvodu dochází k integraci jednotlivých složkových registrů (REZZO, HEIS, ISO), které tato data z velké části obsahují.

V letech 2001 a 2002 byly provedeny projekty, které měly za úkol analyzovat současné registry, zjistit toky dat, které budou využity při zavádění IRZ. Jeden z projektů byl věnován detailnímu obsahu IRZ a stanovení implementačního plánu. V návaznosti na již dříve vykonané práce na vytvoření integrovaného registru znečišťování prováděné MŽP od roku 1998 a při současném splnění ustanovení zákona č. 76/2002 Sb., a společně s již výše zmíněnými projekty, se jeví jako vhodný model toku dat do IRZ uvedený v následujícím schématu:

V roce 2002 byla založena pracovní skupina tvořená zastupci současných složkových registrů. Úkolem pracovní skupiny je sjednotit a konsolidovat data v současných registrech, vyjádřit potřeby svých registrů a najít společné východisko pro strukturu IRZ. Současné registry budou fungovat i v budoucnosti. Není snahou tyto registry zrušit, ale nechat je ve stavu jejich složkových potřeb a jejich data využít pro strukturu IRZ.

Důležitým předpokladem je, aby IRZ byl součástí jednotného informačního systému životního prostředí (JISŽP). Proto oddělení IPPC odboru strategií MŽP spolupracuje na tvorbě registru s informatikou MŽP, s oddělením informatiky ČEÚ, s Agenturou pro integrovanou prevenci (oddělení ČEÚ), s řešiteli zadaných projektů a s pracovní skupinou k IRZ.

V současnosti probíhá vývoj JISŽP. Probíhající fáze se soustředí na změnu architektury internetového/intranetového portálu MŽP, jádra jednotného informačního systému a zároveň zpřístupnění několika samostatných informačních systémů rezortu MŽP. Jsou navrhovány, zkoušeny a implementovány nejnovější technologie v oboru informatiky. Konečný návrh architektury systému není dosud dokončen.

Veškeré řešení musí plně vyhovovat legislativním požadavkům, jejichž perfektní znalost je nutnou podmínkou pro vytvoření jakékoliv části řešení IRZ.

Podstatným krokem je také uvedení IRZ do souladu se zákonem 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné zprávy.

Důležitou funkci bude mít Integrovaný registr na poli ohlašování do Evropské unie. Požadavky na ohlašování dat tímto směrem jsou vyjádřeny v Rozhodnutí Evropské komise o EPER (479/2000/ES).

POTŘEBY PRO OHLAŠOVÁNÍ DO EPER

Vstup České republiky do EU je uvažován v roce 2004. Podle Rozhodnutí o EPER 2000/479/ES vznikají pro členské státy Evropské unie tyto povinnosti:

1. Členské státy musí podávat Komisi zprávy o emisích ze všech jednotlivých zařízení s jednou nebo více činnostmi, spadajících do přílohy I Směrnice o IPPC.
2. Tato zpráva musí zahrnovat emise do ovzduší a do vod pro všechny specifikované znečišťující látky, u kterých jsou překračovány prahové hodnoty.
3. Členské státy musí podávat zprávu Komisi každé tři roky, přičemž první zpráva bude zaslána Komisi v červnu 2003. Druhá zpráva členských států poskytující údaje o emisích v roce 2004 bude zaslána Komisi v červnu 2006.
4. Údaje musí být podávány v elektronické formě a předloženy na nosičích CD-ROM Komisi a Evropské agentuře životního prostředí. Členský stát může používat svůj vlastní jazyk, ačkoli se dává přednost používání angličtiny.
5. Komise za pomoci Evropské agentury životního prostředí nahlášené údaje uveřejní na Internetu.
6. Proces podávání zpráv po každém cyklu musí být posouzen a mohou být upraveny prvky registru EPER. Posuzované prvky budou zahrnovat rozsah registru, seznam znečišťujících látek a prahové hodnoty pro hlášení, formáty podávaných zpráv a četnost podávání zpráv členskými státy.

POSTUP PRACÍ A TOK ÚDAJŮ PRO PODÁVÁNÍ HLÁŠENÍ ZA ČR DO EPER.

Předpokládá se, že první hlášení do registru EPER bude na ČR vyžadováno v červnu 2006 s údaji za rok 2004.

Bude tedy, jak vyplývá z předchozího, nutno vytvořit tento proces:

- Určení zařízení s činnostmi obsaženými v příloze I Směrnice o IPPC (v současné době probíhá);
- Určení jednotky podávající hlášení, hlavní činnosti obsažené v příloze I Směrnice o IPPC a kód klasifikace NOSE-P (standardní nomenklatura pro zdroje emisí) pro zařízení s činnostmi obsaženými v této Směrnici;
- Ohlášení příslušných emisí pro registr EPER ze všech určených zařízení s činnostmi obsaženými v příloze I Směrnice o IPPC;
- Shromažďování, registrace, potvrzení a ověření údajů;
- Podávání zpráv o příslušných emisích do registru EPER ze všech jednotlivých zařízení s činnostmi obsaženými v příloze I směrnice IPPC;
- Ohlašování souhrnných emisních údajů pro všechny zne-

čišťující látky v příloze A1 Rozhodnutí o EPER v přehledné zprávě.

Paragraf 29 českého zákona 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění požaduje od Ministerstva životního prostředí ČR, aby vytvořilo a udržovalo Integrovaný registr znečištění (IRZ). IRZ bude softwarovým nástrojem pro podávání zpráv do registru EPER v České republice. Proto musí IRZ obsahovat všechny požadované informace a nezbytné nástroje pro podávání hlášení.

Po každém cyklu podávání zpráv bude následovat posouzení, kde budou výsledky vyhodnoceny, aby se zjistily vlastnosti procesu podávání hlášení a zlepšila se kvalita dalšího cyklu podávání hlášení. Za pomoci Výboru pro EPER provede Komise posouzení ve věci seznamu znečišťujících látek a prahových hodnot pro podávání hlášení, formátu hlášení a četnost podávání zpráv. Záměrem Komise je například zavést roční aktualizaci ohlašovaných emisí od roku

2008 dále. Od roku 2003 jsou totiž členské státy povinny podávat hlášení každé 3 roky.

Je rovněž v plánu rozsah subjektů podávajících hlášení rozšířit mimo činnosti stávající Přílohy I Směrnice o IPPC tím, že se zařadí ostatní průmyslová zařízení, jako jsou malé a střední podniky.

Záběr registru EPER má být podle záměru EU rozšířen do plně integrovaného registru emisí a přenosů znečišťujících látek (tzv. PRTR, rozšíření o odpady) nebo registru vypouštění a přenosu znečišťujících látek, podle příslušných požadavků Úmluvy z Aarhusu a OECD. Budoucí vývoj registru EPER bude založen na posouzeních v letech 2004 a 2006, po prvním a druhém hlášení členských států. Očekává se, že proces posuzování bude záviset na požadavcích stanovených „Registrem emisí a přenosů znečišťujících látek Aarhuské úmluvy“.

3. IPPC V EU

3.1. STAV PŘÍPRAVY A ASPEKTY APLIKACE REFERENČNÍCH DOKUMENTŮ O NEJLEPŠÍCH DOSTUPNÝCH TECHNIKÁCH

Vysoké environmentální výkonnosti podniku se obvykle dosáhne použitím nejlepší technologie a jejím co možná nejefektivnějším a nejúčinnějším uplatňováním. Tuto skutečnost zakotvuje Směrnice 96/61/EC o integrované prevenci a omezování znečištění ve své definici „techniky“, kterou se rozumí „používaná technologie i způsob jejího navržení, vybudování, údržby, provozu a ukončení provozu podniku“.

Nejlepší dostupné techniky přispívají k efektivní implementaci uvedené „Směrnice“, jež byla do české legislativy transponována formou zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a o integrovaném registru znečišťování.

V této souvislosti nutno zdůraznit, že nejlepší dostupná technika (BAT – Best Available Technique) jako základ integrované prevence představuje dynamický pojem. Stávající nejlepší dostupné techniky jsou vždy výsledkem vývoje.

NEJLEPŠÍ DOSTUPNÉ TECHNIKY

Podle definice nejlepší dostupná technika reprezentuje nejúčinnější a nejpokročilejší stupeň vývoje použitých technologií a způsobů jejich provozování, které jsou vyvinuty v měřítku umožňujícím jejich zavedení v příslušném hospodářském odvětví za ekonomicky a technicky přijatelných podmínek s ohledem na náklady a přínosy, pokud jsou provozovateli zařízení za rozumných podmínek dostupné a zá-

roveň jsou nejúčinnější v dosahování ochrany životního prostředí jako celku.

Technika je „nejlepší“ tehdy, když se s její pomocí nejúčinněji dosáhne obecně vysoké úrovně ochrany životního prostředí jako celku. Příloha 3 zákona o integrované prevenci obsahuje hlediska, která musejí být respektována při stanovování nejlepších dostupných technik.

Nejlepší dostupné techniky se vztahují v souvislosti s výrobními zařízeními a jejich emisemi k opatřením začleněným do technologického procesu a do výroby.

Principiálně existuje u nejlepších dostupných technik následující pořadí důležitosti:

- Zabránit vzniku negativních dopadů na životní prostředí (např. výběrem jiné výrobní technologie).
- Snížit neeliminovatelné emise, a pokud je to možné, provést jejich zhodnocení (např. zvýšením výtěžnosti nebo pomocí interní recyklace).
- Teprve po provedení těchto opatření mohou být zbytkové emise zneškodněny.

Jako „dostupné“ se označují techniky tehdy, jsou-li vyvinuty v měřítku, které při zohlednění poměru nákladů a výnosů umožňuje všeobecně ekonomicky a technicky akceptovatelné použití v daném průmyslovém odvětví. Přitom není podstatné, zda jsou tyto techniky dostupné v rámci dané země nebo zda jsou vyráběny v zahraničí. Musejí však být pro provozovatele dostupné za přijatelných podmínek. Přitom

může být v daném konkrétním případě kromě ekonomické situace zohledněno i stáří, resp. životnost zařízení či jeho části (technologický cyklus).

Opatření jsou „integrovaná“ tehdy, když se s jejich pomocí dosáhne vysokého stupně ochrany životního prostředí jako celku a když jsou dopady na životní prostředí hodnoceny jako mezisložkové z hlediska vzájemně se prolínajícího působení jednotlivých složek životního prostředí.

„Integrovaným pojetím“ se rozumí plně koordinované povolovací řízení, v jehož rámci se vzájemně zvažují stanoviska různých správních orgánů a jejich podmínek. V konečném důsledku má být pod pojmem „integrovaný“ a „integrované pojetí“ dosaženo toho, že pro danou lokalitu bude nalezeno optimální zařízení, výroba či druh průmyslové činnosti.

Jako pomoc členským státům Evropské unie i kandidátským zemím probíhá při aplikaci směrnice o IPPC výměna informací k nejlepším dostupným technikám (BAT) mezi členskými státy a dotčeným průmyslem. Cílem této výměny informací je vyrovnat stav technologické úrovně v rámci ES a podporovat celosvětové rozšíření limitů stanovených v rámci ES i používaných technik. Výsledek výměny informací je publikován v BAT Reference Documents (BREF).

SYSTÉM VÝMĚNY INFORMACÍ O BAT V RÁMCI EVROPSKÉ UNIE A V ČESKÉ REPUBLICE

Výměna informací o BAT probíhá v Evropské unii na několika úrovních. Evropský úřad pro IPPC (EIPPCB) řídí činnost technických pracovních skupin k referenčním dokumentům o nejlepších dostupných technikách (BREF). Technické pracovní skupiny (TWG) reprezentují mezinárodní týmy odborníků na danou problematiku (průmyslový nebo zemědělský sektor, průřezová činnost) a přípravu návrhů BREF.

Dalším institutem je Fórum pro výměnu informací o nejlepších dostupných technikách (Information Exchange Forum). Tento institut (IEF) zastřešuje činnost technických pracovních skupin k referenčním dokumentům o BAT. Hlavním úkolem je vypracování doporučení finálních návrhů BREF ke schválení komisí. IEF předsedají zástupci Evropské komise ze sekcí DG Environment a DG Enterprise se zástupci Evropského úřadu pro IPPC v Seville.

Evropská komise především řídí činnost Evropského úřadu pro IPPC, svolává a řídí Fórum pro výměnu informací a schvaluje BREF doporučené „Fórem“.

Systém výměny informací o nejlepších dostupných technikách v České republice stanovuje § 27 zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezení znečištění a o integrovaném registru znečišťování.

Návrh systému výměny informací o nejlepších dostupných technikách v České republice zahrnuje především:

- sledování vývoje nejlepších dostupných technik obsažených v dokumentech Evropských společenství a sledování vývoje nejlepších dostupných technik v České republice,

- zajišťování autorizovaných překladů dokumentů Evropských společenství, jejich zveřejňování a výklad,
- předávání a zveřejňování informací o vývoji nejlepších dostupných technik a zveřejňování seznamu zařízení,
- hodnocení aplikace nejlepších dostupných technik podle hledisek uvedených v příloze č.3 výše uvedeného zákona,
- předávání výsledků hodnocení podle předchozího bodu příslušným správním úřadům a příslušným orgánům Evropských společenství.

Způsob a rozsah zabezpečení systému informací o nejlepších dostupných technikách bude dále stanoven nařízením vlády, k němuž v současné době probíhá připomínkové řízení.

Nejdůležitější ustanovení se týkají zřizování technických pracovních skupin (§ 2), ustavení (svolávání) Fóra pro výměnu informací o nejlepších dostupných technikách (§3), účasti českých odborníků v Evropských technických pracovních skupinách (§4) a zpřístupňování informací o nejlepších dostupných technikách (§5).

Významná úloha je svěřena Fóru pro výměnu informací o nejlepších dostupných technikách.

Hlavními činnostmi Fóra pro výměnu informací o nejlepších dostupných technikách budou:

- schvalování jednotného postupu zástupců České republiky v rámci výměny informací o nejlepších dostupných technikách na úrovni Evropské unie, zejména v Evropském fóru pro výměnu informací o nejlepších dostupných technikách a evropských technických pracovních skupinách,
- hodnocení a kontrola činnosti technických pracovních skupin,
- schvalování pracovních plánů technických pracovních skupin,
- schvalování překladů dokumentů Evropských společenství,
- schvalování odborných komentářů a odborných výkladů k dokumentům Evropských společenství.

Systém výměny informací o BAT zabezpečuje ze zákona o IPPC Ministerstvo průmyslu a obchodu ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí, Ministerstvem zemědělství, Českou inspekcí životního prostředí, kraji a agenturou. Rozdělení kompetencí zúčastněných ministerstev je následující.

Ministerstvo průmyslu a obchodu zabezpečuje celý systém a sledování BAT a překlady BREF v oblastech:

- energetika
- výroba a zpracování kovů
- zpracování nerostů
- chemický průmysl
- výroba buničiny, papíru a lepenky
- textilní průmysl
- vydělávání kůží a kožešin
- povrchové úpravy

Ministerstvo zemědělství zabezpečuje sledování BAT a překlady BREF v oblastech:

- jatka

- zneškodňování nebo zhodnocování
- živočišného odpadu
- výroba potravin a krmiv
- úprava a zpracování mléka
- intenzivní chovy drůbeže
- intenzivní chovy prasat

Ministerstvo životního prostředí zabezpečuje sledování BAT z hlediska vlivů na životní prostředí ve všech oblastech a překlady BREF v oblastech:

- nakládání s odpady
- horizontální oblasti – monitoring, ekonomické a více-složkové vlivy, chladicí systémy, skladování materiálů.

Tabulka 1: Schválené BREF

Oblast		Překlad
Oficiální anglický název	Neoficiální český název	
Pulp and paper manufacture	Výroba papíru a celulózy	ANO
Iron and Steel production	Výroba železa a oceli	ANO
Cement and Lime production	Výroba cementu a vápna	ANO
Cooling Systems	Chladicí systémy	–
Chlor-Alkali manufacture	Výroba chloru a louhu	ANO
Ferrous Metal processes	Zpracování železných kovů	ANO
Non-Ferrous Metal processing	Zpracování neželezných kovů	ANO
Glass manufacture	Výroba skla	ANO

Tabulka 2: Dokončené BREF

Oblast		Překlad
Oficiální anglický název	Neoficiální český název	
Tanning of hides and skins	Koželužny	–
Refineries	Rafinérie	ANO
Large Volume Organic Chemicals	Organické chemikálie vyráběné ve velkém objemu	ANO
Common waste water and waste gas treatment and management systems in chemical sector	Čištění odpadních vod a plynů a manažerské systémy v chemickém sektoru	ANO

Tabulka 3: BREF v pracovní verzi

Oblast		Překlad
Oficiální anglický název	Neoficiální český název	
Textile processing	Textilní výroba	–
Monitoring systems	Monitorování emisí	ANO
Intensive Livestock Farming	Intenzivní chovy zemědělských zvířat	–
Emission from storage of bulk or dangerous materials	Emise ze skládek	–
Large Combustion Plant	Velká spalovací zařízení	–
Slaughterhouses and Animal By-products	Jatka a zařízení na zneškodňování nebo zhodnocování zvířecích těl a živočišného odpadu	–
Food, Drink and Milk processes	Potravinářská a mléčná výroba	–

Tabulka 4: BREF připravované

Oblast		Překlad
Oficiální anglický název	Neoficiální český název	
Smitheries and Foundries	Kovárny a slévárny	–
Economic and cross media issues under IPPC		–
Large Volume Inorganic Chemicals – Ammonia, Acid & Fertilisers	Anorganické chemikálie vyráběné ve velkém objemu – amoniak, kyseliny & hnojiva	–
Management of Tailings and Waste-Rock in Mining	Zpracování hlusiny a odpadního materiálu z důlních aktivit	–
Waste Incineration	Spalování odpadu	–
Waste Treatments (Previously Waste Recovery/Disposal activities)	Recyklace a manipulace s odpady	–

Tabulka 5: BREF uvažované ke zpracování

Oblast		Překlad
Oficiální anglický název	Neoficiální český název	
Large Volume Inorganic Chemicals – Solid & Others	Pevné anorganické chemikálie vyráběné ve velkém objemu	–
Ceramics	Keramika	–
Surface treatment of metals	Povrchové úpravy kovů	–
Surface treatments using solvents	Povrchové úpravy s použitím rozpouštědel	–
Speciality inorganic chemicals	Speciální anorganické chemikálie	–
Organic fine chemicals	Čisté organické chemické látky	–
Polymers	Polymery	–

STANOVENÍ BAT ZA PŘEDPOKLADU MOŽNOSTI APLIKACE BREF

BREF, jak bylo zdůrazněno, jsou výsledkem výměny informací o BAT mezi členskými zeměmi Evropské unie a kandidátskými zeměmi a dotčeným průmyslem. Obsahují dostupné znalosti, které byly experty zhodnoceny a vzájemně posouzeny z hlediska vlivu na životní prostředí. Jejich účelem je poskytovat podporu a pomoc povolovacím orgánům i společnostem (podnikům) pro jejich rozhodování a získat nástroj k environmentálnímu představení.

Naopak je třeba upozornit, že BREF

- neinterpretují směrnici o integrované prevenci
- nedefinují ani alternativní zákonné povinnosti
- neobsahují konkrétní návrhy emisních limitů
- nemohou zahrnovat ani zohledňovat lokální faktory.

Informace shromážděné v BREF slouží tudíž jako rukojeť při odvozování BAT. Při stanovování závazných podmínek pro integrované povolení na základě BAT je třeba stále vycházet z globálního cíle, kterým je celkově vysoká úroveň ochrany životního prostředí.

Struktura BREF je členěna do následujících kapitol:

„Všeobecné informace“ a „Použité procesy a techniky“ podávají obecné informace o daném odvětví a o průmyslových technologiích a postupech používaných v tomto odvětví.

„Běžné hodnoty emisí a spotřeby“ obsahují údaje o hodnotách emisí a spotřeby ve stávajících zařízeních. Odrážejí stav v době zpracování dokumentu.

V kapitole „Techniky, které je nutno zohlednit při určování BAT“, jsou podrobně popsány postupy pro snížení emisí a jiné metody, které jsou považovány za nejdůležitější pro určení BAT jak obecně, tak i při stanovování závazných podmínek pro integrované povolení. Jsou uvedeny hodnoty spotřeby a emisí, jež jsou při použití dané technologie považovány za dosažitelné. K tomu náleží i údaje o nákladech spojených s danou technikou a o mezisložkových aspektech.

Část „Nejlepší dostupné techniky (BAT)“ uvádí technologie a hodnoty emisí a spotřeby, které obecně odpovídají požadavkům na nejlepší dostupné techniky a mají sloužit jako referenční hodnoty. Je však třeba upozornit na to, že se nejedná o návrhy emisních limitů. Při stanovování závazných podmínek a emisních limitů pro povolení se musí zohlednit specifické lokální faktory, jako technický charakter daného zařízení, jeho zeměpisná poloha a místní ekologické podmínky. Dále je nutné u stávajících zařízení zohlednit ekonomickou a technickou obhajitelnost eventuálních modernizací.

„Techniky ve vývoji“ popisují nové perspektivní techniky nacházející se ve stádiu vývoje, které by se v budoucnu mohly stát BAT.

„Závěry a doporučení“ shrnují nejdůležitější závěry a doporučení a jsou uvedeny oblasti, v nichž chybí informace a v nichž je nutný další výzkum.

Vlastní aplikace BREF

Pro aplikaci BREF lze používat následující postup:

Z předložených kompletních údajů obsažených v žádosti o integrované povolení se nejprve vypracují dva základní podkladové pohledy:

- Postupový diagram jednotlivých technologických kroků, něhož je patrný celý látkový tok včetně stávajících interních oběhů i konkrétní technologie a výrobní technika.
- Formalizovaný přehled hmotnostních toků (vstup/výstup)

Na straně vstupů se bilancují všechny suroviny a pomocné materiály včetně energií (vstup). Na výstupní straně se kromě výrobků do bilance zahrnují všechny emise (zplodiny, odpadní voda, odpadní teplo, odpady), rozdělené do položek podle nejdůležitějších škodlivin.

Dále dochází k porovnání informací z předchozích stupňů s odpovídajícími informacemi a údaji z BREF.

AKTUÁLNÍ STAV PŘÍPRAVY DOKUMENTŮ BREF

Stav přípravy dokumentů BREF je přehledně uveden tabulární formou. Jak z následných tabulek vyplývá bylo do současné doby Evropskou komisí schváleno 7 dokumentů BREF a další 4 dokumenty byly dokončeny a jsou připraveny ke schválení. Zatím v pracovní verzi je dostupných 7 dokumentů a 4 dokumenty se nacházejí v různém stupni zpracovanosti. Dalších 7 dokumentů lze charakterizovat jako uvažované ke zpracování.

V souladu s vymezenou náplní systému výměny informací o BAT byla již u schválených dokumentů a většiny dokončených dokumentů zajištěna česká jazyková verze.

STANOVENÍ BAT BEZ MOŽNOSTI APLIKACE BREF

Stanovení BAT bez možnosti použití dokumentů BREF se děje na základě jednoduchého logického postupu. Neodlišuje se zásadním způsobem od postupu s aplikací BREF.

Referenční dokumenty jsou vlastně jen dalším zdrojem poznatků, jenž zohledňuje vlivy na životní prostředí jako celek. Dílčí aspekty tohoto druhu posuzování souvisejících vlivů na životní prostředí a jejich vzájemné posuzování jsou však již také známy v oblasti tradičního posuzování podle jednotlivých složek životního prostředí.

Důležitá je systematická, transparentní a rekonstruovatelná analýza situace a možných vlivů průmyslového zařízení na životní prostředí. K tomu se musí připojit kompetentní posouzení a zhodnocení vlivů. Z toho nakonec vyplyne rozhodnutí o integrovaném povolení, jež stanovením povinností a podmínek zajistí řádný provoz zařízení v souladu se zákonem.

PŘÍKLAD STANOVOVÁNÍ BAT BEZ POUŽITÍ BREF VE VYBRANÉM ODVĚTVÍ

Jedním z odvětví pro něž budou v blízké době připravovány BREF, jsou galvanické povrchové úpravy.

V příloze 1 zákona o IPPC, kategorie zařízení 2.6 jsou zahrnuta velká zařízení pro povrchovou úpravu (funkční lázně – elektrolyty) o kubatuře větší než 30 m³.

Zařízení pro galvanické povrchové úpravy produkují vysoce závadné odpadní vody s obsahem toxických látek (především kovů), emise do ovzduší i kalové produkty.

Kovy obsažené v odpadních vodách se kumulují v sedimentech řek a kromě jiných zátěží z odpadních vod působí poškozování fauny a flóry. Při hodnocení podle nebezpečných vlastností se ukázalo, že se jedna hlavně o těžké kovy kadmium, chrom, olovo, nikl, měď, cín, zinek, rtuť a olovo. Když byla z chemického a technologického pohledu známa možnost odstranění těžkých kovů z odpadních vod a jaké limitní reziduální hodnoty jsou dosažitelné, byly stanoveny náročné limity pro vypouštění odpadních vod přímo do vodotečí nebo do čistíren odpadních vod.

Řešení problému záleželo v tom, že koncentrace těžkých kovů musely být sníženy pod určitou danou koncentraci na litr odpadní vody (řádově desetiny mg/l). Toho se dosahovalo zpravidla jednoduchými postupy, jako vysrážením a vyvločkováním těžkých kovů z elektrolytů nebo z odpadních vod přidáním srážecích a vločkových chemikálií. Vysrážené kaly s obsahem těžkých kovů byly separovány a vyčištěná vodní fáze mohla být vypuštěna. Proto byla otázka nejlepších dostupných technik hodnocena pouze podle dvou kritérií:

- jakými chemikáliemi se dosáhne nejlepší eliminace těžkých kovů („bezpečné dodržení limitních hodnot“),
- které chemikálie jsou pro tento účel nejlevnější.

Při čištění odpadních vod vznikala velká množství vysrážených kalů s obsahem těžkých kovů. Problém vody se pouze přenesl do složky odpadů. Kaly se ukládaly na více či méně vhodných skládkách. Po určitou dobu se pro tento druh kalů provozovaly speciální skládky, ale jejich náklady byly velmi vysoké.

Další technologický vývoj probíhal při zohlednění obou složek tj. vody a odpadů. Nejprve byly konány pokusy vzniklé kaly s obsahem těžkých kovů látkově zhodnotit, tzn. tyto kovy regenerovat a znovu využít (srovnatelným způso-

bem jako při výrobě drahých kovů, jenž zpětně získává cenné kovy zlato a stříbro.) Současně se zjistilo, že je možno dosáhnout značných pokroků ve snížení množství a znečištění odpadních vod. Především optimalizace oplachové techniky („vícekaskádové techniky“ a cirkulační systémy oplachové vody) vedla k prodloužení životnosti elektrolytů, nehledě na podstatné úspory vody. Zlepšily se tím možnosti zkoncentrovat elektrolyt, udržovat nízké znečištění a celkově lépe využívat látky obsažené v elektrolytu.

Toto následně ovlivňuje i úpravu odpadní vody, která je nutná na konci procesu: množství, jež musí být zpracováno je menší, emisní přenosy těžkých kovů vcházejících do úpravy jsou podstatně nižší a tím jsou i nižší emise do životního prostředí.

Současný stav BAT v oblasti galvanotechniky představuje:

- Optimalizovaná oplachová technika (kaskádový, cirkulační systém)
- Čištění a zkoncentrování elektrolytů
- Regenerace – zpětné získávání obsažených kovů (např. elektrochemickými procesy)
- Preference monometalických procesů a následné zpětné získávání kovů
- Oddělený sběr a úprava např. odpadních vod s obsahem chromových a kyanidových sloučenin

Celkově vedou tato opatření nejen ke snížení emisí (voda, odpad), nýbrž prokazatelně také k úsporám nákladů.

ZÁVĚR

Nejlepší dostupná technika (BAT) jako základ integrované prevence znamená dynamický pojem odrážející trend vývoje v environmentální a technologické oblasti.

Přehled nejlepších dostupných technik pro danou oblast (odvětví) obsahují referenční dokumenty tzv. BREF, které jsou výsledkem výměny informací o BAT mezi členskými (i kandidátskými) státy Evropské unie a dotčenými odvětvími průmyslu. Tyto dokumenty mapují standard nejlepších dostupných technik a jsou pro povolující orgán standardem pro stanovení podmínek integrovaného povolení.

Do současné doby bylo Evropskou komisí schváleno 7 dokumentů BREF z různých oblastí průmyslové i zemědělské činnosti, 4 dokumenty byly dokončeny, ale zatím nebyly schváleny. Další dokumenty se nacházejí v různém stadiu rozpracovanosti nebo se zpracování teprve rozbíhá.

I když aplikací BREF se podstatně usnadňuje odvození BAT pro stanovení podmínek integrovaného povolení, existují potenciální postupy pro případ, že dokumenty BREF nejsou zatím zpracovány.

Metodicky tento postup záleží ve využití poznatků výzkumu, parametrů licenčních technologií, výsledků expertiz a technologických standardů a dosahovaných emisních limitů vyspělých podniků ve spojení se systematickou, transparentní a rekonstruovatelnou analýzou situace a možných vlivů zařízení na životní prostředí

Ing. Jaroslav Fereš
vedoucí oddělení IPPC na MŽP

3.2 NEJČASTĚJŠÍ OTÁZKY ČLENSKÝCH STÁTŮ KLADENÉ EVROPSKÉ KOMISI V SOUVISLOSTI S IMPLEMENTACÍ SMĚRNICE 96/61/EC O IPPC

Evropská komise při vědomí obtížnosti implementace Směrnice 96/61/EC o IPPC a ve snaze o jednotný postup jednotlivých členských států shromažďuje otázky vznesené členskými státy k různým oblastem integrované prevence. Nejčastější otázky Evropská komise vybere a jí vypracované odpovědi pak zveřejňuje. Tato výměna informací pod anglickým názvem „Frequently asked questions“ (FAQ) je jedním ze zdrojů jednotného zavádění Směrnice 96/61/EC o IPPC v členských státech Evropské unie. Na významu této výměny informací neubírá ani fakt, že Evropská komise upozorňuje na začátku každé FAQ na nemožnost považovat její vyjádření za oficiální stanovisko Evropské komise. Oficiální stanovisko k výkladu jakékoliv Evropské směrnice smí totiž učinit pouze Evropský soudní dvůr. I přes toto omezení považují FAQ za velice užitečný zdroj informací, protože přináší pohled na praktické problémy vznikající při implementaci Směrnice 96/61/EC.

Tento proces probíhá již několik let, a tak není možné na tomto vymezeném prostoru přinést všechny dosud zodpovězené FAQ, kterou jsem si dovolila pro názornost vybrat, považují za jednu ze zásadních.

Otázka:

Musí provozovatel provozovat stávající/existující IPPC zařízení ke 30. říjnu 2007 v souladu s integrovaným povolením včetně aplikace BAT? Nebo stačí, když provozovatel bude k tomuto datu provozovat stávající zařízení v souladu s vydaným integrovaným povolením, ve kterém je aplikace BAT vyžadována dodatečně po tomto datu, byť i v rámci omezené časové lhůty?

Odpověď:

Článek 5 směrnice 96/61/EC stanovuje, že stávající zařízení musí být provozováno v souladu s požadavky této směrnice. Není proto dostatečné zjednodušovat povolovací řízení tím, že stávající zařízení dostane v integrovaném povolení další dodatečný čas na dosažení souladu s BAT ještě po 30. říjnu 2007.

Komise udělila všem stávajícím zařízením přechodné období 11 let (od 30. října 1996, platnost směrnice, do 30. října 2007) právě z důvodu vědomí si obtížnosti sladit používané techniky výroby s principem aplikace BAT. Toto přechodné období bylo stanoveno jako dostatečné k právě tomuto požadovanému sladění používaných výrobních technologií a metod projektování a řízení s nejlepšími dostupnými technikami.

Určitou flexibilitu ve výkladu povinnosti zařízení být v souladu s BAT přináší článek 9, konkrétně § 4. Ten stanovuje, že v integrovaném povolení např. emisní limity pro provoz zařízení musí být stanoveny na základě aplikace nejlepších dostupných technik. Zároveň však při určení těchto závazných podmínek provozu povolovací úřad má vzít v úvahu technické charakteristiky zařízení, jeho geografic-

kou polohu a stav životního prostředí v dané lokalitě. Toto všechno musí povolovatel učinit, aniž by v integrovaném povolení předepsal použití jakékoli konkrétní technologie.

Nejlepší dostupné techniky jsou i v tomto článku „dostupné“ podle definice nejlepších dostupných technik ve směrnici 96/61/EC o IPPC. Tzn., že jsou ekonomicky a technicky dostupné v daném průmyslovém odvětví.

Na evropské úrovni probíhá v rámci implementace směrnice 96/61/EC o IPPC intenzivní výměna informací mimo jiné také o BAT v souladu s článkem 16 (2) směrnice. Jedním z výsledků této výměny informací jsou Referenční dokumenty o BAT (BREF), ve kterých je mimo jiné očekáváno, že nová IPPC zařízení budou projektována tak, aby byla v souladu s BAT nebo aby byla lepší než v BREF obecně navrhované BAT. Pro stávající zařízení se pak předpokládá, že budou postupně přeměňována tak, aby splňovala princip aplikace BAT, nebo tyto principy dané příslušným BREF překonala. Samozřejmě technická a ekonomická dostupnost musí být respektována v případě každého konkrétního zařízení.

Obě strany, provozovatel i povolovatel musí zohlednit v povolovacím řízení čas potřebný pro zlepšení technologických procesů a technického vybavení stávajících zařízení tak, aby nebyl ohrožen princip směrnice, a to povinnost provozovat stávající IPPC zařízení v souladu s aplikací BAT nejpozději do 30. října 2007.

Ve směrnici 96/61/EC samozřejmě existují pojistky proti zneužívání této flexibility jako:

1. Při stanovování BAT musí být zohledněny principy prevence a předběžné opatrnosti.
2. I když povolovatel má vzít v úvahu technické charakteristiky povolovaného zařízení, integrované povolení musí zajistit za všech okolností vysokou ochranu životního prostředí jako celku.
3. Závazné podmínky provozu zařízení stanovené v integrovaném povolení musí být opakovaně znovu zvažovány a integrované povolení musí být obzvláště v případě vývoje v oblasti BAT, nebo když jsou emise ze zařízení natolik závažné, že by vedly k revizi emisních limitních hodnot, vzhledem k těmto skutečnostem revidováno.
4. Mezi povinnostmi provozovatele vyjmenované v článku 3 směrnice o IPPC patří i povinnost provozovat zařízení, aby všechna přijatelná preventivní opatření proti znečištění životního prostředí byla provedena, hlavně aplikací BAT.

Tato pojistná opatření zajišťují, že v žádném případě povolení provozu stávajícího zařízení v režimu integrované prevence se nelze vyhnout aplikací BAT nebo oddálení jejich aplikace na dobu po 30. říjnu 2007.

RNDr. Dana Chrtková, CSc.
dana_chrtkova@env.cz

3.3 SMĚRNICE IPPC A REFERENČNÍ DOKUMENTY O BAT PRO EVROPSKÝ SKLÁŘSKÝ PRŮMYSL

ÚVOD

Směrnice 96/61/ES o integrované prevenci a omezování znečištění životního prostředí byla přijata dne 24.09.1996. Směrnicí se upravuje povolování průmyslových zařízení se zvláštním vztahem k životnímu prostředí, které je založené na principu konceptu překračujícího jednotlivé složkové zákony. Cílem směrnice o IPPC je pomocí integrovaného přístupu docílit zabránění případně co největší redukce emisí do ovzduší, vody a v rámci odpadového hospodářství do půdy a tímto dosáhnout vysokého stupně ochrany životního prostředí jako celku.

Členské státy se zavázaly vytvořit takový povolovací systém, který transponuje požadavky směrnice. Vydání příslušných správních předpisů pro transpozici směrnice o IPPC do národního práva mělo být uskutečněno maximálně do tří let po vstoupení směrnice v platnost (tj. do 31.10.1999).

Mnohé členské státy nemohly vzhledem k nutným rozsáhlým změnám v současném zákonodárství v oblasti životního prostředí tento termín dodržet. V Německu byla transpozice směrnice o IPPC do národního práva uskutečněna tzv. pozměňovacím zákonem (Artikel Gesetz z 27.7.2001) – společně s transpozicí několika dalších směrnic, např. nové Směrnice o EIA. Důležitým elementem při praktické implementaci směrnice o IPPC – především dle požadavků článku 3 (povinnosti podniků) a 9 (podmínky povolení) – je využívání BAT ve všech nových a nejpozději do roku 2007 ve všech existujících zařízeních. V angličtině se pod zkratkou BAT rozumí „Best Available Techniques“ a komisi jsou k BAT vydávány dokumenty s anglickou zkratkou BREF (Best Available Techniques Reference Document).

Členské státy musely zároveň rozhodnout jakým způsobem budou zohledňovat technický stav, územní plánování a lokální environmentální podmínky u povolovaného zařízení.

Článek 16 (2) směrnice říká, že „komise provádí výměnu informací o BAT mezi členskými státy a dotčeným průmyslem a výzkum v této oblasti.“ Každé tři roky musí komise zveřejňovat výsledky výměny informací.

Cílem této informační výměny je (**viz. bod 25 preambule směrnice o IPPC**):

- Vyrovnání nerovnováhy na technologické úrovni v EU
- Napomáhání celosvětovému rozšiřování informací o emisních limitech a technikách stanovených a používaných v EU
- Podporování členských států při účinném provádění této směrnice

IMPLEMENTACE ČLÁNKU 16 (2) NA ÚROVNI EU

Za implementaci článku 16 (2) je zodpovědný Generální direktorát XI Evropské komise v Bruselu. Ten již začátkem roku 1997 započal s vytvářením systematické a transparentní

výměny informací pro všechna zařízení přílohy I směrnice o IPPC. V průběhu 5 až 6 let (dle původního plánu) mají být vytvořeny BREF, ve kterých budou popsány BAT pro každý příslušný výrobní proces. Potřebné informace budou shromážděny v rámci pracovních skupin (Technical Working Groups – TWG). TWG se skládají ze zástupců členských států, průmyslu a v daném případě ze zástupců svazů na ochranu životního prostředí. Důležitým zdrojem informací při sestavování BAT jsou prokazatelně dosažené emise do vzduchu, vody, prokazatelně dosažená množství odpadu a energetická spotřeba u jednotlivých existujících zařízení.

V zásadě se TWG svolávají v průběhu přípravy BREF pouze dvakrát. Nicméně praktické zkušenosti ukazují, že je navíc nutná diskuse o technických detailech v pracovních podvýborech/skupinách.

Sestavení textů návrhů příslušných BREF má být dle pravidel řízení experty z národních států, kteří jsou krátkodobě delegováni úřady národních států.

Návrhy BREF jsou předkládány k připomínkování zástupcům členských států, průmyslu a svazům na ochranu životního prostředí. Doba pro vyjádření připomínek je 4 až 6 týdnů.

U každého jednotlivého BREF Komise samostatně ve všech úředních jazycích zveřejňuje shrnutí, kapitolu 1.1 „rozsah dokumentu“ a kapitolu 7 „závěrečné poznámky“, v daném případě pak také komentáře členských států, průmyslu a svazů ochránců přírody.

Pro shromažďování, přípravu a textové zpracování informací dávaných k dispozici pro vypracování návrhů BREF bylo zřízeno European IPPC-Bureau (EIPPCB). Zkratka EIPPCB znamená „**European Integrated Pollution Prevention and Control Bureau**“. Úkol byl delegován na „**Institute for Prospective Technological Studies (PTS)**“ Evropské komise v Seville (Španělsko). Návrhy BREF jsou veřejně k dispozici v anglickém jazyce na internetu:

<http://eippcb.jrc.es>.

K urovnávání organizačních problémů a všeobecných klíčových otázek bylo zřízeno „**Information Exchange Forum**“ (IEF). To zasedá pod vedením Generálního direktoria XI v Bruselu. V IEF jsou taktéž opětovně zevrubně prodiskutovávány návrhy BREF vzešlé z TWG a pokud u nich nevystane potřeba změny či doplnění jsou postoupeny komisi k zveřejnění.

Dne 16.1.2002 proběhlo oficiální zveřejnění prvních osmi referenčních dokumentů. K této skupině patří také **referenční dokument o nejlepších dostupných technikách ve sklářském průmyslu**.

ÚLOHA SPOLKOVÉHO ÚŘADU PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ, BERLÍN (UBA)

Spolkový úřad pro životní prostředí byl dle článku 16 (4) nominován jako „**National Focal Point**“ (NFP, centrální

ní národní místo) pro implementaci článku 16 (2) směrnice o IPPC. Taktéž se jako oficiální zástupce německé strany na evropské úrovni účastní jednání IEF, resp. zasedání TWG – v daném případě podpořen zástupci spolkových zemí, resp. průmyslu.

Pracovníci zodpovědní v UBA za jednotlivá odvětví zřizují obvykle tzv. **Národní schvalovací skupiny** pro jednotlivé BREF dokumenty. Členové těchto schvalovacích skupin jsou mj. experti z povolovacích úřadů, průmyslu a svazu na ochranu přírody.

APLIKACE DOKUMENTŮ BREF V POVOLOVACÍM ŘÍZENÍ

Referenční dokumenty mají jednotnou strukturu. Jejich jádro tvoří popis technik, které přicházejí v úvahu při stanovení nejlepších dostupných technik, a návody k nejlepším dostupným technikám (kapitola 5). Obvykle jsou ale udávány jak technické alternativy tak rozsah jednotlivých emisních hodnot takovým způsobem, že pro povolovací praxi je nutná konkretizace.

Směrnice o IPPC zde nabízí dvě možnosti:

- Učinění rozhodnutí o nejlepších dostupných technikách a stanovení odpovídajících požadavků na povolování v rámci individuálního povolovacího řízení se zohledněním dokumentů BREF
- Stanovení obecně závazného předpisu se zohledněním IPPC-požadavků a dokumentů BREF:

V Německu se používá druhá varianta. Pro oblast ochrany ovzduší je to nové znění Technického návodu pro ochranu ovzduší (TA LUFT 2002) a pro oblast ochrany vod jsou to Přílohy k nařízení o odpadních vodách (AbwV). Oba dokumenty jsou koncipované takovým způsobem, aby v nich bylo zakotveno pravidelné napojení na stále se vyvíjející poznatky z přípravy BREF a jejich novelizací.

PRŮBĚH A ZHODNOCENÍ PRÁCE VEDOUCÍ K VYHOTOVENÍ BREF V OBLASTI SKLÁŘSKÉHO PRŮMYSLU

Takzvaný „Kick off Meeting“ se konal v Seville od 29.1. do 30.1.1998 za velké účasti zástupců z členských států a především pak za účasti evropských výrobců skla a představitelů průmyslových svazů sklářského průmyslu.

Velmi záhy bylo patrné, že rozmanitost produktů, produkčních postupů a opatření pro ochranu životního prostředí bude vyžadovat různé pracovní postupy při vypracování BREF dokumentů. Z tohoto důvodu byly vytvořeny pracovní podskupiny k zjišťování a ohodnocování technických dat v následujících kategoriích produktů:

1. obalové sklo, ploché sklo, speciální sklo
2. nekonečné skleněné hedvábí
3. domácké sklo
4. minerální vlna
5. keramické vlákno a frity

Vedení pracovních skupin a zodpovědnost při přípravě dokumentů převzal od EIPPCB Martin Cox z Velké Británie.

Diskuse v pracovních skupinách probíhaly velmi kontroverzně mezi zástupci členských států a průmyslu. Bylo zřejmé, že v EU jsou stále podstatné rozdíly ohledně nasazení obzvláště pokročilých a k životnímu prostředí šetrných produkčních technik a bude třeba vyvinout ještě podstatné úsilí, aby se v EU dosáhlo vyrovnání emisních standardů tak, jak o něj usiluje směrnice o IPPC. Kupříkladu v době prací na BREF dokumentu o sklářských tavících pecích byla převážná většina těchto zařízení (cca. 70%) provozována bez zařízení odstraňujícího prach z emisí do ovzduší. Také po uzavření prací na BREF bylo povoleno několik nově postavených instalací bez zařízení odstraňujícího prach z emisí do ovzduší nebo s podstatně překročenými emisními limity pro NO_x stanovenými jako hodnoty v nejlepší dostupné technice.

Příčinou byly nebo jsou v některých členských státech stále platící národní dohody se sklářským průmyslem, které provozovateli zařízení otevírají možnost buď redukovat emise NO_x nebo prachu (viz. příloha BREF č. 4 IV. Národní legislativa).

V Německu byla oproti tomu v rámci první novelizace Technického návodu pro ovzduší (TA Luft) uskutečněna drastická redukce přípustných emisních hodnot mj. také u sklářských tavících pecí.

Při popisu nejlepších dostupných technik se proto mohlo z velké části vycházet z dlouhodobých zkušeností německých producentů, kteří při výrobě skla a minerální vlny používali pokročilých environmentálních technik. Důležitým podkladovým materiálem byla také VDI (Verein Deutscher Ingenieure) – směrnice 2578 „Snižování emisí ve sklářských hutích“ z listopadu 1999 vypracovaná společně s německým sklářským průmyslem (jazyk němčina/angličtina). Směrnice popisuje současný stav používaných technik pro redukci emisních limitů. Dále směrnice VDI uvádí cenné návody pro provádění reprezentativních a porovnatelných měření emisí. Obsahuje taktéž popis plánování měření a postupu při měření pro prachové a plynové emise, pro látky s vysokou toxicitou a dále dává návody pro vyhodnocování a zprávu z měření.

Konzultační fáze k jednotlivým částečným návrhům a k téměř kompletnímu návrhu BREF ze září 1999 byly podrobeny velmi detailnímu připomínkování ze strany členských států. Na druhém zasedání TWG, které se konalo od 17. do 19.11. 1999 v Seville, nebylo z časových důvodů možné věnovat se všem námětkám a otevřeným otázkám.

V kapitole 5 BREF v souvislosti s používáním nejlepších dostupných technik jmenované emisní hodnoty a šíře emisních pásem mohou být označeny za vcelku pokročilé. Jsou nicméně částečně relativizovány prostřednictvím poznámek a ve spojení s výkladem v kapitole 4. Toto otevírá nezanedbatelný manévrovací prostor pro interpretaci a komplikuje stanovení prahových emisních hodnot pro prach, látky obsažené v prachu, NO_x a SO_x v konkrétním případě povolování.

Z německého pohledu by konkrétní popsání emisních hodnot dosažených nejlepšími dostupnými technikami na zá-

kladě předkládaných dat z referenčních zařízení používajících pokročilé environmentální techniky bylo bývalo možné.

Dále chybí popis a ohodnocování nejlepších dostupných technik, které přicházejí v úvahu pro minimalizaci emisí do vod a minimalizaci energetické náročnosti. BREF proto zpravidla při provádění povolovacího řízení jako jediný informační pramen nedostačuje. Toto taktéž komplikuje kýžené vyrovnaní emisních standardů v EU na vysoké úrovni.

Nicméně BREF podává hlubší náhled do částečně velmi rozdílných produkčních technik sklářského průmyslu, ukazuje problémy životního prostředí spojené s produkcí jednotlivých druhů skla a především udává návody na minimalizaci emisí do vzduchu na základě nejlepších dostupných technik.

Díky propojení emisních hodnot stanovených v kapitole 5 při používání nejlepších dostupných technik na konkrétních referenčních podmínkách a zadání faktorů pro propočítávání hodnot koncentrací odpadních plynů v enormních hodnotách (kg škodlivé látky na tunu skelné taveniny) byl vytvořen základní předpoklad pro srovnatelnost měřených hodnot a požadavky na vymezení emisí v EU.

VÝHLED

Referenční dokument o nejlepších dostupných technikách ve sklářském průmyslu je důležitý zdroj technických poznatků pro podobu povolovacích požadavků. Na základě rychle pokračujícího vývoje nejlepších dostupných technik pro prevenci a redukci emisí v evropském sklářském průmyslu by měl být předkládaný dokument co nejrychleji doplněn a současné informační mezery uzavřeny pomocí zapracování zkušeností z praxe podniků, povolování a monitoringu.

Dipl. Ing. Franz Puder

Zaměstnavatel: Spolkový úřad pro životní prostředí Berlín
Pracovní náplň: zodpovědný za problémy v oblasti životního prostředí spojené s výrobou skla včetně sběru starého skla a jeho recyklace. Člen pracovní skupiny pro BREF ve sklářském průmyslu. Krátkodobý expert v projektu TWINNING CZ 2000/EN-01 Integrovaná prevence a kontrola znečištění.

Kontakt:

Umweltbundesamt Fg. III 2.4 (W)

Postfach 33 00 22, 14191 Berlin

Tel.: 0049 (0)30 8903 3567

Fax.: 0049 (0) 30 8903 3336

e-mail: franz.puder@uba.de

3.4 PRÁCE TECHNICKÝCH PRACOVNÍCH SKUPIN PŘI EVROPSKÉ KANCELÁŘI IPPC (EIPPCB)

CO A K ČEMU JE BREF?

Definice BAT vzbuzuje otázku, kdo stanoví, zda konkrétní techniku lze považovat za BAT či nikoliv. V této souvislosti je nutno připomenout, že přímo v příslušné Směrnici i v zákoně (viz příloha č.3 zákona o integrované prevenci) jsou stanovena hlediska pro určování BAT, která je nutno při takovém posuzování dodržet.

Kromě toho Evropská komise (DG ENV) vydává referenční dokumenty nejlepších dostupných technik (tzv. BREF z anglického termínu „BAT reference document“). Jde o rozsáhlé několikasetstránkové materiály připravené technickými pracovními skupinami Evropské kanceláře IPPC (EIPPCB – European IPPC Bureau). Tyto materiály sice nejsou pro správní orgány členských států závazné, nicméně jde o velmi zajímavou a užitečnou pomůcku při posuzování jednotlivých technik. Vzhledem k tomu, že mám tu čest být členem technické pracovní skupiny, jejímž cílem je příprava BREF pro intenzivní živočišnou výrobu, rád bych se s Vámi podělil o některé postřehy pokud jde o fungování těchto skupin.

TECHNICKÁ PRACOVNÍ SKUPINA – KDO JI TVOŘÍ A ČÍM SE ZABÝVÁ?

Jednání technické pracovní skupiny pro intenzivní živočišnou výrobu se zúčastňují experti z valné většiny členských států EU (kromě Lucemburska), zástupci dodavatelského průmyslu (FEFANA-svaz producentů krmivových doplňků a veterinárních léčiv), zástupci producentů svazů (např. ASEPRHU-Asociace španělských producentů vaječ) a ekologických nevládních organizací (v tomto případě zástupkyně Danmarks Naturfredningsforening). Členové skupiny si navzájem vyměňují podklady na podporu svých stanovisek, prostřednictvím vyhrazeného prostoru na webových stránkách Evropské kanceláře IPPC (EIPPCB) diskutují o svých názorech a za podpory zástupců EIPPCB se snaží nalézt shodu o všech položkách, které budou v referenčním dokumentu obsaženy. Výsledné znění BREF představuje kompromis mezi názory expertů ze všech členských států, což zčásti vysvětluje i jeho někdy nekonkrétní údaje nebo částečnou neúplnost.

Evropská kancelář IPPC jmenuje jednoho svého pracovníka za člena skupiny, a jeho úkolem je z návrhů a připomínek jednotlivých národních expertů sestavit výsledný text, který prochází několika fázemi. Nejdříve se sestaví výchozí návrh, který postupně kapitolu po kapitole přepracovává do druhého návrhu. Ten se poté doplněním technických údajů a začleněním konkrétních technik do jednotlivých kapitol změní v tzv. konečný návrh (final draft). Cílem je navrhnout text BREF z čistě odborného hlediska – tzn. především posoudit, které techniky lze obecně považovat za BAT, které nikoliv, a které je za BAT možno považovat při zohlednění zvláštních místních podmínek. Kromě toho BREF obsahuje popis technik, které lze za BAT považovat z hlediska environmentálního (tj. jsou šetrné k životnímu prostředí), ale nikoliv z hlediska ekonomického (tj. jejich zavedení je finančně příliš nákladné). Účel uvedení těchto technik v jedné z kapitol BREF je ten, že mohou být jako BAT použity v případě, že jejich cena klesne nebo že si místní podmínky jejich použití vyžadují. Tento konečný návrh je pak předložen ke schválení členům Fóra pro výměnu informací (Information exchange forum) sdružujícího mimo jiné zástupce všech členských států. Ti posuzují návrh BREF z hlediska jeho přijatelnosti pro jednotlivé členské státy. Má se tak zabránit tomu, aby nebyl přijetím BREF některý z členských států nadměrně znevýhodněn nebo naopak zvýhodněn (např. díky klimatickým podmínkám apod.) oproti ostatním.

V případě návrhu BREF pro intenzivní živočišnou výrobu se v něm obecně konstatuje, že mezi hlavní negativní dopady intenzivní živočišné výroby na životní prostředí patří především emise amoniaku do ovzduší, dusíku a fosforu do půdy a vody a dále doprovodné vlivy jako zápach, prašnost, spotřeba energie a vody. Zvláště množství emitovaného amoniaku je velmi důležité, neboť jde nejen o jedovatý a zapáchající plyn s negativním vlivem na okolní ekosystémy, ale i o dobrý indikátor ostatních plyných emisí, které nejsou přímo měřeny, jako je sulfan, metan, a další zapáchající, skleníkovatelné či jinak škodlivé plyny.

Dále je zde zdůrazněno, že je nutné nezaměřit se při snaze o snížení emisí pouze na jeden krok výrobního postupu, např. na skladování kejdy, ale udělat odpovídající opatření ke snížení emisí ve všech článcích produkčního řetězce od přípravy krmiva po aplikaci kejdy na půdu. Kromě toho je nutné nezapomenout na neinvestiční opatření jako je údržba zařízení, školení zaměstnanců a kontrola dodržování správných postupů.

Předmětem diskuse byla otázka vztahu zásad správné zemědělské praxe (ZSZP) podle IPPC a zásad správné zemědělské praxe ve zranitelných zónách podle nitrátové

směrnice. BREF konstatuje, že dodržování ZSZP podle nitrátové směrnice je nutno považovat ze nejlepší dostupnou techniku pro všechna IPPC zařízení bez ohledu na to, zda se nacházejí ve zranitelných zónách podle § 33 vodního zákona nebo mimo ně. Tyto zásady představují nejen provozní opatření, jako je zákaz aplikace kejdy za nevhodných meteorologických podmínek (na sníh, na podmačenou půdu, za deště atd.), ale i technická opatření nezbytná k tomu, aby tyto zákazy mohly být fakticky dodržovány (např. v našich klimatických podmínkách povinnost zabezpečit skladovací kapacitu pro minimálně 6 měsíční produkci kejdy, aby nemusela být vyvážena za nevhodného počasí).

Použitím nejlepší dostupné techniky se dále rozumí dodržování všech níže uvedených bodů, kterými jsou zejména:

- výběr a zavedení odpovídajících vzdělávacích a školicích programů pro pracovníky farem (jejich podrobnější popis bude uveden v jiné kapitole BREF – jde o to, aby zaměstnanci věděli, jak se mají chovat za běžného provozu farmy i za mimořádných situací, aby svojí činností neohrozili životní prostředí)
- dobré plánování činností jako je aplikace hnoje a kejdy, přeprava materiálů, odvoz odpadů atd. (vypracování plánu hnojení atp.)
- evidence a uchovávání dokladů o spotřebě vody, krmiv a energie, vzniku odpadu a aplikaci umělých i statkových hnojiv.
- havarijní plán pro případ mimořádných událostí
- zavedení plánu údržby a oprav pro zajištění správné funkce zařízení

PRÁCE V TECHNICKÉ PRACOVNÍ SKUPINĚ – VÝZVA MOŽNÁ I PRO VÁS?

BREFy jsou obecně dokumenty, které by měly být při stanovování závazných podmínek provozu uvedených v integrovaném povolení zohledněny. Již proto jde o dokumenty velmi důležité. Pro odborníky z kandidátských zemí je proto velkou příležitostí a výzvou, že již nyní se mohou stát členy technických pracovních skupin a podílet se na jejich přípravě. Doufáme, že se najde co nejvíce expertů ochotných a schopných tuto výzvu přijmout a zastupovat v TWG zájmy českých producentů i ochrany našeho společného životního prostředí.

Ing. Jiří Jungr
člen TWG ILV
jiri_jungr@env.cz

4. PROJEKTY

4.1 PHARE PROJEKTY

4.1.1 JAK PROBÍHÁ PHARE TWINNING 2000 V OBLASTI IPPC

1. února 2002 byl na Ministerstvu životního prostředí v Praze oficiálně zahájen projekt Phare Twinning 2000 – Implementační struktury pro IPPC a registr IRZ. V rámci tohoto mezinárodního projektu spolupracují na přípravě institucí státní správy ČR na požadavky příslušné legislativy platné v EU dva partneři (odtud anglické slovo „twinning“ = navázání oficiálního vztahu) kandidátský stát: Česká republika reprezentovaná Ministerstvem životního prostředí a členské státy Evropské unie reprezentované německým Spolkovým ministerstvem pro životní prostředí, ochranu přírody a jadernou bezpečnost a experty z dánské Agentury pro životní prostředí a Kodaňského hrabství.

Projekt je svým rozsahem i obsahem poměrně ambiciózní, protože zahrnuje širokou paletu aktivit, např. činnosti zaměřené na aplikaci nejlepších dostupných technik v jednotlivých značně odlišných průmyslových a zemědělských sektorech IPPC, jako jsou velkochovy prasat, výroba polyetylenu, sklářský průmysl nebo spalování odpadu, aktivity zaměřené na řešení monitoringu, reportingu a řešení reportování do připravovaného registru IRZ, dále se v projektu řeší aktuální problémy tzv. nových zařízení spadajících pod režim IPPC a připravuje se výklad přílohy č.1 směrnice 96/61/ES o IPPC atp. Velkou širší záběru dokládá i počet zapojených krátkodobých zahraničních expertů, kterých je v projektu téměř 40. Podrobněji o obsahu tohoto 18měsíčního projektu a jeho hlavních cílech pojednával článek „Phare projekty v oblasti IPPC“ publikovaný v předchozím monotematickém čísle časopisu Planeta věnovaném problematice integrované prevence a omezování znečištění (Planeta 1/2002). Z výše uvedeného důvodu si tento příspěvek klade za cíl seznámit čtenáře pouze s aktuálním průběhem projektu a poskytnout stručný přehled toho, co již bylo v rámci projektu Phare Twinning 2000 v oblasti IPPC realizováno.

Úvodní fáze spolupráce byla zaměřena na analýzu současné situace, tzn. jak legislativní úpravy, tak i stavu metodické, personální a technické přípravy zabezpečení požadavků IPPC v České republice. Výsledkem byl materiál, který posloužil mimo jiné k přípravě návštěv krajů, podkladů pro aktualizaci implementačního plánu a tvorbě dalších materiálů v rámci Phare projektu. V rámci analytické části byl německými experty revidován podklad pro prováděcí předpis k zákonu č. 76/2002 Sb., vyhláška o žádosti. Na základě této revize byl například vzor žádosti obsahující řadu tabulek oddělen od vysvětlujících textů, které v nové verzi tvoří část B (Rozsah a způsob vyplnění vzoru žádosti). Tímto roz-

dělením se dokument zpřehlednil a zjednodušil. Současná struktura české žádosti o vydání integrovaného povolení je velmi podobná struktuře žádosti, která je používána v Berlíně a ve spolkové republice Brandebursko. Německá verze žádosti je rovněž rozdělena na dvě části, a to na část s tabulkami zahrnující zhruba dvě třetiny dokumentu (33 stran) a zbylou část obsahující poznámky a vysvětlivky k tabulkám (17 stran) a seznam použitých zkratk (5 stran). V průběhu Phare projektu se ukázalo, že je nám, díky silné tradici složkového právní úpravy problematiky životního prostředí, bližší německý přístup ke zpracování žádosti než často opěvovaný přístup britský. Britské formuláře, které se zdají na první pohled jednodušší, odrážejí jinou právní úpravu vycházející z jiných základů a podmínek než jsou v České republice. Samotný britský vzor žádosti má přibližně 20 stran velmi jemným písmem a je doprovázen návodem, který má zhruba 59 stran opět velmi drobným písmem. Pro vyplnění britského vzoru žádosti je navíc nutné prostudovat sektorové a horizontální manuály s podrobnostmi, doporučuje se prostudovat i tzv. praktický manuál pro IPPC a v případě neexistence BREF tzv. obecný manuál.

Zhruba od června letošního roku Phare tým, složený z předstupního poradce, expertů z Německa, zástupců MŽP a tlumočnicků, navštívil krajské úřady v Liberci, Jihlavě, Karlových Varech, Olomouci a v Praze, a to vždy tak, aby se diskuse mohli zúčastnit i pracovníci ze dvou sousedních krajů. Cílem návštěv bylo přinést do centra ve Vřovicích aktuální informace z regionů a také předat informace a podklady budoucím povolovatelům podle zákona č. 76/2002 Sb. Na základě shromážděných dat byly připraveny implementační plány pro kraje a jeden souhrnný aktualizovaný implementační plán pro hlavního gestora zavádění směrnice o IPPC, tedy Ministerstvo životního prostředí. Materiály se zaměřují především na potřebný počet a vzdělanostní strukturu pracovníků na problematiku IPPC na úrovni krajů, MŽP a v Agentuře integrované prevence ve vazbě na počet a strukturu zařízení v jednotlivých krajích a zkušenosti s povolováním v Německu. Jedním z vedlejších produktů těchto návštěv bylo ustavení pracovní skupiny pro kraje, která by měla sloužit jako koordinační nástroj mezi nimi a MŽP.

Po ukončení prací na analýze institucionálního zabezpečení a po vypracování jednoho souhrnného a čtrnácti regionálních implementačních plánů je v současné fázi projektu těžiště prací v následujících oblastech:

- Zpracování příručky k povolovacímu řízení a ke struktu-

- ře a obsahu povolení
- Zpracování příručky k definici a aplikaci BAT
- Zpracování příručky pro monitoring (sledování a kontrolu provozu zařízení)
- Výměna informací o BAT/BREF pro následující odvětví a oblasti IPPC (v uvozovkách jsou názvy příslušných BREF):
 1. „Sklářský průmysl“
 2. „Velkoobjemové organické chemikálie“
 3. „Nakládání s odpady“ v kombinaci s odvětvím „Spalování odpadů“
 4. „Chladicí zařízení“ v kombinaci s odvětvím „Velká spalovací zařízení“
 5. „Emise ze skladování velkoobjemových a nebezpečných materiálů“ v kombinaci s odvětvím „Rafinérie“
 6. „Velkoobjemové plynné a kapalně anorganické chemikálie“
 7. „Velkochovy“
 8. „Nakládání s odpadními vodami a odpadními plyny, řídicí systémy v chemickém průmyslu“
 9. „Monitorovací systémy“
 10. „Ekonomické a vícesložkové vlivy“
- Příprava tří pilotních povolení pro
 1. zařízení sklářského průmyslu
 2. zařízení chemického průmyslu
 3. zařízení oblasti nakládání s odpady

Tři výše jmenované příručky jsou připravovány jako nástroje pro pracovníky státní správy, kteří budou v budoucnu v ČR odpovědní za udělování integrovaných povolení a za sledování povolených zařízení. Měly by sloužit jako praktické návody pro každodenní práci.

Výměna zkušeností v souvislosti s uvedenými průmyslovými odvětvími a oblastmi se vztahuje na postup při stanovování nejlepších dostupných technik (BAT) a používání referenčních dokumentů o nejlepších dostupných technikách (BREF) v rámci povolovacího procesu. Ve 2 až 3denních seminářích jsou studovány BREF nebo jiné dostupné zdroje informací o BAT pro danou oblast. Němečtí odborníci, především z Federální agentury životního prostředí a povolujících úřadů z jednotlivých spolkových zemí, prezentují budoucím povolovatelům podle zákona o integrované prevenci a ostatním zainteresovaným pracovníkům státní správy hlavní environmentální problémy jednotlivých odvětví a na konkrétních problémech demonstrují způsoby jejich řešení. Značný prostor je na seminářích ponechán pro diskusi.

Součástí každého z těchto seminářů je návštěva zařízení příslušného odvětví. Přitom je cílem získat provozovatele zařízení pro aktivní spolupráci tím, že vyplní žádost o vydá-

ní integrovaného povolení. Předem vyplněné žádosti pak mohou být na semináři probrány a prozkoumány z hlediska úplnosti a dostatečné přesnosti týmem složeným ze zástupců České republiky a expertů členského státu, samozřejmě společně s „žadatelem“. Takováto předběžná projednání žádostí nebo jejich částí v širším odborném fóru jsou pro provozovatele zařízení podléhajících režimu IPPC výhodná, protože jim pomohou předejít zbytečným zdržením v rámci skutečného řízení podle zákona č. 76/2002 Sb. a poskytnou rámcovou představu, jaké podmínky provozu by mohly být v integrovaném povolení stanoveny.

Pro tři oblasti, chemický průmysl, sklářský průmysl a nakládání s odpady, se partneři v projektu Phare rozhodli simulovat celý postup integrovaného povolování přibližně tak, jak je stanoven v zákoně o integrované prevenci. V těchto případech jsou žádosti pro příslušná zařízení podrobně zpracovávány, probíhá veřejné projednání a jsou simulována konkrétní stanovení BAT. V rámci našeho projektu takto spolupracujeme s Chemopetroleum, a.s., na přípravě žádosti o vydání integrovaného povolení pro dvě nová zařízení, se Spalovnou Malešice a sklárnou Sklo Bohemia, a.s., na přípravě žádosti pro jejich existující zařízení. Poslední zmíněný podnik jsme navštívili v rámci semináře k aplikaci nejlepších dostupných technik ve sklářském průmyslu, který proběhl jako první z výše uvedené řady v Jihlavě od 26. do 28. srpna letošního roku.

Podstatnou část nastíněného náročného programu chtějí partneři v projektu Phare Twinningu 2000 – Implementační struktury pro IPPC a registr IRZ zpracovat do jara 2003. O výsledcích projektu budou neustále podávány informace, i prostřednictvím webové stránky MŽP.

Úspěšný průběh jednotlivých aktivit projektu by byl nemyslitelný bez vstřícného přístupu a aktivní spolupráce všech zúčastněných subjektů, pracovníků Ministerstva životního prostředí, krajských úřadů, Agentury integrované prevence, České inspekce životního prostředí, podniků či jednotlivých expertů. Touto cestou bychom všem zainteresovaným za jejich vklad rádi poděkovali.

Franz Ellermann

Předvstupní poradce v projektu Phare Twinning 2000 –
Implementační struktury pro IPPC a registr IRZ
e-mail: Franz_Ellermann@env.cz

Ing. Marta Běťáková

Oddělení IPPC, MŽP
e-mail: Marta_Betakova@env.cz

4.1.2 BLÍŽÍCÍ SE PROJEKT PHARE TWINNING LIGHT 2001 POSÍLENÍ APLIKACE SMĚRNICE 96/61/ES O IPPC

CO JE OBSAHEM ZMÍNĚNÉHO PROJEKTU?

Již v předešlém čísle časopisu Planeta zaměřeném na problematiku IPPC (Planeta 1/2002) byl hrubě nastíněn obsah projektu, jehož anglický název „Strengthening of the Application of the Directive 96/61/EC on IPPC“ můžeme volně přeložit jako „Posílení aplikace směrnice 96/61/ES o IPPC“. Pro připomenutí, jedná se o kratší a rozsahem samozřejmě menší formu klasického twinningového projektu Phare, tedy projektu, kdy na konkrétních úkolech souvisejících s přípravou kandidátské země na vstup do Evropské unie spolupracují dvě strany – kandidátská země a členský stát EU. Předpokladem samozřejmě je, že členský stát má v dané oblasti díky delší praxi více zkušeností než kandidátská země a potom vystupuje v projektu v roli „staršího bratra“. Projekt Phare Twinning Light 2001 – Posílení aplikace směrnice 96/61/ES o IPPC se zaměřuje na dosud nepříliš pokrytá odvětví IPPC, a to kategorie 6.2 (textilní průmysl), 6.4 (jatká, potravinářský průmysl, mlékárenství) a 6.5 (kafilérie) podle přílohy č.1 směrnice o IPPC. Součástí projektu je i problematika tzv. přeshraničních vlivů.

S KÝM BUDE ČESKÁ REPUBLIKA NA PROJEKTU SPOLUPRACOVAT?

Na projektu bude česká strana, reprezentovaná Ministerstvem životního prostředí, respektive odborem strategií, spolupracovat s německým Spolkovým ministerstvem pro životní prostředí, ochranu přírody a jadernou bezpečnost. Volba stejného partnera jako v případě probíhajícího projektu Phare Twinning 2000 se jeví velice šťastnou, protože souběh dvou Phare projektů bude vyžadovat značnou koordinaci a ta je vždy lehčí, pokud si partneři navzájem rozumějí a dá se navázat na již zaběhlou formu spolupráce.

JAKÝ JE AKTUÁLNÍ STAV PŘÍPRAVY PROJEKTU?

Po schválení návrhu projektu, který zpracovala česká strana, zástupci Delegace Evropské komise proběhl na základě podrobných nabídek výběr spolupracujícího partnera. Jak již bylo zmíněno, byl vybrán německý návrh. Pokud se podaří splnit oficiální formality podle plánu, bude projekt zahájen k 1.11.2002 a potrvá 6 měsíců. Ministerstvo již zahájilo přípravu a oslovilo tři provozovatele, s kterými by rádo spolupracovalo na pilotním povolování podle požadavků

zákona o integrované prevenci. V textilním průmyslu byla zahájena spolupráce s podnikem spadajícím pod kategorii 6.2 přílohy č.1 zákona o integrované prevenci, závody na předúpravu nebo barvení vláken či textilií, jejichž zpracovatelská kapacita je větší než 10 t denně. Jedná se o podnik Tiba, a.s.v Královohradeckém kraji. Z kategorie 6.4c), zařízení na úpravu a zpracování mléka, kde množství odebíraného mléka je větší než 200 t denně, v průměru za rok, byla vybrána a oslovena mlékárna OLMA, a.s. v Olomouckém kraji. Pro zbývající simulaci se chystá spolupráce se zařízením MASO Planá a.s., spadajícím do kategorie 6.4a), jatka o kapacitě porážky větší než 50t denně, v Jihočeském kraji.

CO PŘINESE PROJEKT PROVOZOVATELŮM ZAŘÍZENÍ SPADAJÍCÍM POD IPPC?

Třem provozovatelům přinese projekt předpřipravené a s příslušným krajem předjednané žádosti o vydání integrovaného povolení a samozřejmě tzv. „zkušenosti s první rukou“. Dalším provozovatelům zařízení ze tří zmíněných kategorií bude formou seminářů v regionech zprostředkována diskuse s odborníky z Německa.

CO PŘINESE PROJEKT STÁTNÍ SPRÁVĚ?

Samozřejmě nový projekt Phare v oblasti IPPC přinese jako všechny projekty organizační zatížení pro koordinační tým, více práce pro všechny zapojené subjekty a mimo to zkušenosti, kontakty, vzorové podklady a manuály.

Pozitivem takovýchto projektů je to, že poskytují prostor odborníkům pracujícím na stejné problematice svoje problémy zkonzultovat ať již s experty ze zahraničí, tak i s kolegy z jiného kraje nebo instituce. Velkým přínosem a vlastně i základem pro proces IPPC do budoucna je spolupráce státní sféry s podniky na hledání společných řešení. Dále projekt Phare obvykle vyvolá patřičnou pozornost pro oblast, které se týká, a to je samozřejmě i pro integrovanou prevenci a omezování znečištění vzhledem k blízkému datu (1.1.2003) nabytí účinnosti zákona č.76/2002 Sb. velmi potřeba.

Ing. Marta Běťáková
Oddělení IPPC, MŽP
e-mail: Marta_Betakova@env.cz

4.1.3 PROJEKT PHARE 2002 „POSÍLENÍ ZAVÁDĚNÍ IPPC V ČESKÉ REPUBLICE“

Ministerstvo životního prostředí ve spolupráci s Agenturou integrované prevence připravuje další z projektů, jejichž cílem je podpora zavádění integrované prevence a omezování znečištění ve státním i privátním sektoru.

Hlavní body Phare 2002 projektu jsou:

- objasnění souvislostí nově přijímané evropské legislativy se směrnicí o IPPC
- studijní pobyt vybraných českých expertů v nizozemských institucích zabývajících se integrovaným povoloáním (DCMR Rotterdam)
- zpracování „pilotního“ integrovaného povolení pro jeden podnik a případná asistence u dalších sporných případů povoloání
- pokračování ve školení pracovníků krajských úřadů, Agentury integrované prevence, České inspekce životního prostředí a dalších zúčastněných institucí

Projekt je financován z fondu Phare a řídí se proto pravidly stanovenými Evropskou komisí. Jako ve většině těchto projektů se ho budou účastnit týmy odborníků z ČR a z vybraných členských zemí EU. Pro daný projekt těmito

zeměmi jsou Nizozemí a Velká Británie. Skupina institucí z těchto států (zejména DCMR Rotterdam, Infomil a Environment Agency) vytvořila konsorcium, které poskytne odborníky, jejichž úkolem bude ve spolupráci s českou stranou provést žádané práce. Vedoucím projektu za toto konsorcium je pan Koen de Kruif z Nizozemí, budoucím twinnerem, tj. pracovníkem, který po dobu projektu bude sídlit v Praze a koordinovat práce na projektu, je pan Martin Whithworth z Velké Británie. Za českou stranu je vedoucím projektu pan RNDr. Jiří Bendl, CSc., ředitel odboru strategií MŽP, koordinací prací je pověřen Ing. Jiří Jungr z oddělení IPPC MŽP. Za Agenturou integrované prevence se na přípravě projektu podílí vedoucí agentury Ing. Monika Příbylová. Začátek projektu je očekáván v polovině roku 2003, po ukončení současných projektů.

Ing. Jiří Jungr
odd. IPPC MŽP
jiri_jungr@env.cz

4.2 PROJEKTY SIMULOVANÉHO POVOLOVÁNÍ

4.2.1 ZKUŠENOSTI A PŘÍPRAVA NA ZÍSKÁNÍ INTEGROVANÉHO POVOLENÍ K ČINNOSTI PODLE ZÁKONA O IPPC V KOVOHUTÍCH PŘÍBRAM

Dne 5. února 2002 byl obligatorním podpisem prezidenta republiky schválen zákon č. 76/2002 Sb. o integrované prevenci, který nám přináší zásadní revoluci v právní ochraně životního prostředí. Jelikož se jedná o tzv. zákon horizontální – nadřazený zákonům složkovým, kterými jsou např. zákony o ovzduší, odpadech, vodní zákon, zákon o ochraně přírody a krajiny, lesní zákon apod. je jeho aplikace přednostní. V současné době se v České republice zákon týká cca 1200 zařízení ve více než 660 podnicích. Kovohutě Příbram, a.s. spadají svým charakterem výroby do kategorie 2.5 a) dle přílohy č. 1 pod působnost tohoto zákona také.

Abychom lépe porozuměli celé problematice zpracování žádosti o integrované povolení vztažené na velmi rozmanité a složité technologické procesy ve zdejší huti, přiblížím vám podrobněji její historii až do současnosti, základní členění, výrobní zařízení a sortiment polotovarů a výrobků, důležité mezníky především v oblasti výrazného zlepšování

vztahu k ochraně životního prostředí, jehož důkazem a vrcholem bude získání integrovaného povolení k činnosti.

Celá historie příbramského hutnictví je neoddelitelně spjata s dolováním na Příbramsku. I když jsou historické prameny skoupé na přímé doklady o existenci příbramské hutě v dobách počátku českého státu, lze s naprostou určitostí předpokládat, že hut' na zpracování stříbra stávala v okolí Příbrami již v dobách přemyslovských knížat. Nejstarším písemným dokladem o existenci huti na Příbramsku stále zůstává listina z 21. dubna 1311, kterou pražský rychtář Volflin a městská rada pražská stvrzují, že Konrád z Příbrami a jeho synové předali pražskému biskupovi Janu IV. z Dražic hut', kterou zbudovali svými vlastními náklady. Dalších zhruba 200 let jsme odkázáni na doklady o dolování v okolí Příbrami, které však lze považovat za nepřímé důkazy o existenci hutě. Z těchto údajů je zřejmé, že zdárný rozvoj těžby byl přerušen až husitskými válkami, za nichž Příbram velmi utrpěla. Obrat k lepšímu nastal až v polovině 16. století a vyvrcholil roku

1579, kdy císař Rudolf II. povýšil Příbram na svobodné horní město a vybavil ji četnými privilegii. V 80. letech 16. století však nastává hluboký úpadek trvající v důsledku třicetileté války až do konce 17. století.

Skutečný převrat ve vývoji hornictví a hutnictví nastal až roku 1772 příchodem Jana Antonína Alise do příbramského revíru. Tento osvícený muž započal etapu rozsáhlé přestavby a modernizace příbramských dolů, které pozdvihl na světovou úroveň. Rokem 1779, kdy bylo pod jeho vedením započato hloubení dolu Vojtěch, začíná období rozkvětu dolování. Protože však v té době ještě poměrně nová huť z roku 1725 nemohla stačit tempu rozvíjejících se dolů, začal J. A. Alis prosazovat myšlenku postavení nové moderní hutě, která by dokázala zpracovávat veškeré rudy z příbramského revíru. S výstavbou nové hutě bylo započato dne 10. dubna 1786 v místech, kde stávala již roku 1632 huť stará, která však byla pro značnou vzdálenost od tehdejších dolů opuštěna. Tato huť je základem dnešní akciové společnosti Kovohutě Příbram. Nová huť zpracovávala stříbrné rudy nejen z Příbramska, ale i z Jáchymovska, Budějovicka a dalších oblastí. Vedle stříbra se dostává do popředí zájmu také olovo, a tak bylo v letech 1859 – 62 postaveno osm vysokých olovářských pecí a od roku 1886 byla zavedena olovářská druhovýroba.

Tuto bohatou historii příbramské hutě jsem chtěl připomenout i z hlediska statí žádosti o integrované povolení. Prakticky celý areál Kovohutí leží na navážkách strusky a kamínku, některé budovy leží několik metrů nad úrovní původního terénu. Naši předkové si totiž nedělali příliš těžkou hlavu s ochranou životního prostředí a odpad skládali kolem sebe. Až přibližně před 200 lety se začaly odpady vyvážet na odvaly, bohužel na břehy říčky Litavky protékající v bezprostřední blízkosti společnosti. Tyto, ale i celá řada dalších starých ekologických zátěží, nám zůstala až do současnosti.

Z těžby a výroby stříbra se vyvinula postupně výroba olova, do roku 1973 ještě z domácích olověných koncentrátů a poté výhradně z olověných odpadů. Jejich podstatnou část tvoří použité startovací autobaterie, které jsou zpracovávány na olovo, olověné slitiny a výrobky z olova. Na počátku 80. let minulého století se také začalo více pohlížet na ochranu životního prostředí. Byl postaven 160 m vysoký komín s kvalitním odlučovacím zařízením. V devadesátých letech bylo vybudováno ekologicky zabezpečené složiště kaustifikačních kalů a sodné strusky, došlo k vybudování chemické a biologické čističky odpadních vod, byla postavena šachtová pec Varta, která umožňuje zpracování celých akumulátorů. Samozřejmostí byla její dohořivací komora a nejmodernější odlučování. Dále významné bylo snížení spotřeby energií, používaných nebezpečných chemických látek a přípravků, nulové produkce nebezpečných odpadů zajistila rafinace olova kyslíkem. Odstranění skládkových vod společně s odpadní akumulátorovou kyselinou zajišťuje, zatím ve zkušebním provozu, biotechnologie Paques. V posledních několika málo letech tedy Kovohutě udělaly pro přírodu mnoho. Vždyť v průměru 60 % veškerých investic lze označit jako ekologické.

Veškerými aktivitami pro zlepšování životního prostředí se společnost přihlásila k důslednému dodržování ekologických pravidel běžných ve vyspělých státech světa. Osu tohoto závazku vůči životnímu prostředí a v zájmu trvale udržitelného rozvoje tvoří environmentální systém řízení (EMS) certifikovaný podle ČSN EN ISO 14001, který společnost Kovohutě Příbram, a.s. získala v dubnu 2000. Plnění požadavků této normy připravuje dobrou výchozí pozici pro cílové získání integrovaného povolení k činnosti podle zákona o IPPC (aplikace systému EMS zaručuje možná více než 50-ti % přípravu činnosti a dokumentace nutných k vypracování žádosti). To by si měly uvědomit všechny průmyslové podniky, zvláště ty, které spadají pod tento zákon.

Společnost je rozdělena do 3 divizí, a to:

- Divize Recyklace – výkup a recyklace olověných odpadů
- Divize Drahé kovy – výkup a recyklace odpadů drahých kovů (zlato, stříbro, paladium)
- Divize Produkty – výroba a prodej výrobků na bázi olova, cínu, antimonu a jiných neželezných kovů (např. diabolky, pájky, olověné plechy ...)

Celkem bylo v roce 2001 vyrobeno asi 31 000 tun olova a 15 tun drahých kovů. Celkové tržby se pohybují kolem 1 mld. Kč při cca 260 zaměstnancích.

Poprvé se problematika IPPC dotkla Kovohutí Příbram, a.s. na podzim roku 2000, kdy jsme byli požádáni organizátorem pracovní skupiny pro neželezné kovy (CEMC) podporované MŽP o spolupráci. Ta spočívala v porovnání našich výrobních a koncových technologií s tzv. nejlepšími dostupnými technikami (BAT) v oblasti výroby a zpracování neželezných kovů, kapitola olovo. Současně jsme kontrolovali překlad k BAT pro technologie výroby olova. V prosinci roku 2000 jsme porovnání našich a doporučovaných nejlepších technologií prezentovaly na MŽP za účasti pana Farrella z Evropské kanceláře IPPC v Seville (člena TWG-EU).

Od počátku roku 2001 jsme se pravidelně účastnili jednání určených k výměně informací týkajících se problematiky integrovaného povolení k činnosti. Tato jednání probíhala pod záštitou MŽP, účastnili se jich zástupci firem působících v oblasti průmyslu neželezných kovů, např. Škoda Mladá Boleslav, Safina Vestec, Kovohutě Mníšek p. Brdy, Kovohutě Břidličná, Metalist Nejdek, spolu se zástupci MŽP, MPO, KÚ, ČIŽP, ČEÚ atd. Jednání byla velmi prospěšná, došlo k výměnám řady zkušeností při vyplňování žádosti mezi účastněnými firmami a orgány státní správy, k výkladům jednotlivých statí žádosti, resp. různých nejasností. Řada poznámek, nerealností až absurdit a problémů vyplývajících z tehdejší verze žádosti (začátek roku 2001) byla připomínkována a případně řešena s příslušnými orgány státní správy nebo případně s Evropskou kanceláří IPPC se sídlem v Seville zastřešující výměnu informací o BAT (např. upřesnění pojmů v části 7.3 žádosti: palivo-energetická bilance – nebylo zcela jasné co všechno je palivo a co je energie, jak zařadit např. kyslík a další pomocné suroviny používané při rafinaci, které mění bilanci; doplnění vysvětlivek v částech 8.8 – zdroje vibrací a 8.8 – neionizující záření, nejasnosti kolem doporučovaného množství emisí CO a kovových par v materiálech BREF).

Na konci srpna 2001 se společnost Kovohutě Příbram, a.s. zavázala (společně s Kovohutěmi Mníšek p. Brdy), že budou první firmou, která vypracuje žádost o integrované povolení v oblasti neželezných kovů. Zpracování žádosti bylo velmi pracné a včetně všech příloh, schémat a povolení se už dopředu odhadovalo, že tento dokument bude obsahovat řádově stovky stránek. Samozřejmě jsme se neobešli a do získání povolení se neobejdeme bez úzké spolupráce s konzultační firmou, krajským úřadem, ČIŽP a dalšími státními orgány.

Velkou výhodou pro zpracování žádosti se, jak již jsem předeslal, hned od začátku ukázal propracovaný systém ochrany životního prostředí (již zmíněný zisk certifikátu ČSN EN ISO 14001) a velice pozitivní vztah k ekologii prezentovaný vrcholovým managementem. V prvních týdnech na žádosti pracoval systémový specialista z útvaru řízení jakosti a ochrany životního prostředí ve spolupráci s ředitelem divize Recyklace a ekologem společnosti. Vzhledem k charakteru a parametrům výroby a samotných zařízení, která spadají pod působnost tohoto zákona, se ukázala účast pouze těchto odborníků na počátku projektu jako nedostatečná. IPPC se totiž v podniku týká těchto technologických jednotek nebo celků:

- **šachtová pec** s denní výrobou kolem 65 tun surového olova
- **krátké bubnové pece** (KBP 1 a KBP 2) s celkovou denní výrobou až 40 t surového olova denně
- **rafinace olova** (olověných slitin) s maximální denní výrobou 150 t
- **zařízení na výrobu litých a blokových pájek, předslitin** o projektované kapacitě 7000, resp. 15 000 kg slitin kovů

Na hranici zařazení do kategorie zařízení na skládkování odpadů splňujících podmínky přílohy č. 1 zákona, tj. ukládání minimálně 10 t odpadu denně nebo projektovaná kapacita skládky 25 000 t, je skládka sodné strusky, na kterou se ukládají odpady vznikající při zpracování Pb úletů na krátkých bubnových pecích. Množství této strusky má a bude mít i nadále klesající tendenci.

Vzhledem k obsáhlosti a obtížnosti projektu byl podán v průběhu září na poradě vrcholového vedení společnosti návrh na vytvoření týmu pracujícího na splnění požadavků vyplývajících ze žádosti. Tento požadavek systémového specialisty byl akceptován. Koncem září 2001 se uskutečnila první seznamovací porada jedenáctičlenného týmu pověřeného generálním ředitelem k sestavení žádosti pro integrované povolení k činnosti dle tehdy připravované verze zákona o IPPC. Jelikož se Kovohutě Příbram a.s. se zavázaly k prvotnímu resp. vzorovému vyplnění žádosti do konce roku 2001 a následnému získání integrovaného povolení k činnosti v průběhu roku 2003, čekal tým do konce roku obrovský kus práce. Jako vodítko nám sloužila žádost ze simulovaného získání povolení papírenského podniku (Frantschaft Štětí).

Složení pracovního týmu vypadalo následovně:

Ředitel divize Recyklace, systémový specialista, ekolog společnosti, zástupce ředitele Divize Produkty, ředitel logis-

tiky, manažer technického zabezpečení, manažer pro speciální projekty, hlavní energetik, technik pro plynová zařízení, bezpečnostní technik, metrolog. Samozřejmě, že se na žádosti také podílela celá řada jejich podřízených nebo spolupracovníků.

Supervisorem týmu byl určen ředitel divize Recyklace, hlavním koordinátorem systémový specialista.

Náplň jednotlivých členů týmu byla následující:

Systémový specialista – identifikace žadatele, stručné netechnické shrnutí všech údajů, koordinace týmu a sběr dat pro vyplnění žádosti

Ředitel divize Recyklace – popis zařízení a s ním spojených činností, popis všech technologických jednotek vč. blokových schémat, popis tzv. koncových technologií (zamezují znečišťování) divize Recyklace, popis technologií a dalších technických opatření k předcházení či omezení emisí

Zástupce ředitele divize Produkty – popis zařízení a s ním spojených činností divize Produkty

Ekolog a.s. – emise, odpady a jejich zdroje, popis dalších vlivů ze zařízení, obalové materiály, charakteristiky stavu území, kde je zařízení umístěno, popis technologií a dalších technických opatření k předcházení či omezení emisí, opatření k měření a monitorování emisí vypouštěných do životního prostředí, popis opatření k předcházení vzniku, k úpravě či využití odpadů

Ředitel logistiky – popis surovin, pomocných materiálů, dalších látek a energií, které se v zařízeních používají resp. budou používat., sklady a mezisklady surovin, výrobků a pomocných látek

Manažer technického zabezpečení – grafické přílohy s umístěním podniku a základními střety v území, grafické znázornění lokality a jejího okolí s vyznačením hranic podniku, znázornění technologických celků a zdrojů emisí do životního prostředí

Manažer pro speciální projekty – identifikace žadatele (výpis z obchodního rejstříku, katastr nemovitostí, parcelní čísla budov apod.)

Bezpečnostní technik – studie hluku, vibrací a neionizujícího záření a jejich vliv na okolí závodu a obyvatelstvo

Hlavní energetik – palivoenergetická bilance, seznam zdrojů a spotřebičů

Technický pracovník (plynová zařízení) – seznam všech plynových spotřebičů

Metrolog – technické parametry měřidel

Výhodou při plnění požadavků žádosti bylo např. použití již dříve vypracovaných dokumentů analýz rizik pro řešení starých ekologických zátěží, rozptylové studie, posouzení vlivu činností zařízení na okolí, a dále řada velmi dobře využitelných prvků ze zavedeného a hlavně fungujícího environmentálního systému řízení EMS. Postupně byla pro potřeby žádosti shromažďována a kompletována veškerá data, byly okopírovány nebo naskenovány stovky dokumentů, desítky map, plánů, hygienická pásma. Celkově se žádost ve finální verzi skládala z cca 50 stran vlastní žádosti a desítek příloh čítajících kolem 700 stran ve formátu A4, mapových příloh až do formátu A0. Současný návrh vyhlášky, kterou

se stanoví vzor žádosti o vydání integrovaného povolení, rozsah a způsob jejího vyplnění, je ještě obsáhlejší než námi sestavená žádost, a vyžaduje ještě další doplnění

Na závěr roku jsme pak byli vyzváni k prezentaci pilotní žádosti včetně k vyjmenování všech problémů a připomínek spojených s jejím vyplněním. Tato prezentace se uskutečnila v polovině prosince na MŽP za účasti řady odborníků k dané problematice (zástupci MŽP, CEMC, krajských úřadů a inspekcí životního prostředí). Prezentace proběhla úspěšně a Kovohutě Příbram, a.s. tak učinily velký krok pro ukončení první etapy k získání integrovaného povolení. V lednu 2002 se do žádosti začala zadávat data za rok 2001 (emise, odpadní vody, spotřeby energií, surovin atd.). Proběhla řada nových měření, např. orientační měření hluku a jeho vliv na okolní zástavbu. Toto měření, které bylo na hranicích limitu, např. ukázalo naddimenzovaný výkon a s tím spojenou větší hlučnost ventilátorů k odlučovacím zařízením. Nadále probíhají další měření a analýzy, jejichž cílem

je snížení spotřeby energií (provádíme energetický audit), zlepšení pracovního prostředí (pravidelné čištění komunikací) atd.

Závěrem bych shrnul důležité poznatky při sestavování žádosti. Již jsem několikrát zmínil obrovskou výhodu v zavedení nebo zavádění environmentálních systémů řízení ochrany životního prostředí (EMS nebo EMAS). Velice produktivním se ukázaly pravidelné schůzky podniků ze stejného nebo podobného průmyslového odvětví dotčených zákonem o integrované prevenci a jejich vzájemná spolupráce a výměna užitečných informací a poznatků. Úzká spolupráce s orgány státní správy. Vytvoření pracovního týmu složeného z odborníků vyčleněných podle požadavků žádosti.

Ing. Vladimír Plucha
Kovohutě Příbram, a.s.
email: plucha@kovopb.cz

4.2.2 PILOTNÍ PROJEKTY INTEGROVANÉHO POVOLOVÁNÍ V CHEMICKÉM SEKTORU

ÚVOD

Chemický průmysl je jedním z nejsledovanějších v oblasti vlivu na životní prostředí. Po roce 1989, kdy změna režimu v našem státě umožnila první otevřené diskuse o negativním působení průmyslu na životní prostředí, došlo k zásadním investicím do koncových technologií. Tedy konkrétně, celkové náklady na ochranu životního prostředí v letech 1993 až 1996 dosáhly 17,3 mld. Kč, z toho investice do ochrany životního prostředí, které byly realizovány v tomto období, tvořily 10,3 mld. Kč, z čehož státní podpora činila 1,3 mld., tj. 12,3%. Jejich výsledkem bylo podstatné snížení emisí škodlivých látek do ovzduší, snížení znečištění odpadních vod, vybudování spaloven odpadů, skládek a sanace skládek nevyhovujících. Jak již však bylo řečeno výše, jednalo se převážně o investice do koncových technologií, nikoli do modernizace technologií samotných.

V rámci zavádění evropského environmentálního práva do naší legislativy byla transponována směrnice 96/61 ES (zákonem č. 76/2002 Sb. o integrované prevenci), která je založena na aplikaci nových technologií – nejlepších dostupných technik (Best Available Technique = BAT). Konkrétní zařízení, kterých se tato směrnice bude týkat (chemický průmysl v ČR je dle aktuálního – září 2002, stavu databáze IPPC zařízení na Českém ekologickém ústavu, tvořen 147 zařízeními, která budou spadat pod zákon 76/2002 Sb.), se budou muset parametry používané technologie přiblížit hodnotám BAT. Charakteristika momentální BAT v daném oboru pak bude popsána v tzv. BREF (Best available technique REference document=BREF). Tyto dokumenty – BREF, jsou připravovány a vydávány pro jednotlivé průmyslové kategorie Evropskou IPPC kanceláří v Seville.

Aktuální stav BREF pro chemický průmysl (září 2002):

- 1) Výroba chloru a zásad (Chlor-Alkali manufacture) – přijat (formally adopted)
- 2) Organické chemikálie vyráběné ve velkém objemu (Large Volume Organic Chemicals) – schválen (finalized)
- 3) Čištění běžných odpadních vod a plynů a manažerské systémy v chemickém sektoru (Common waste water and waste gas treatment and management systems in the chemical sector) – schválen (finalized)
- 4) Anorganické chemikálie vyráběné ve velkém objemu – amoniak, kyseliny a hnojiva (Large Volume Inorganic Chemicals – Ammonia, Acids and Fertilizers) – práce byly zahájeny

Plánuje se zahájení prací na těchto dokumentech:

- 1) Pevné anorganické chemikálie vyráběné ve velkém objemu (Large Volume Inorganic Chemicals – Solid and Others)
- 2) Výroba polymerů (Polymers)
- 3) Čisté organické látky (Organic Fine Chemicals)
- 4) Speciální anorganické chemikálie (Speciality inorganic chemicals)

(Ke všem výše uvedeným připravovaným BREF jsou už k dispozici podkladové materiály, ze kterých vzejde budoucí dokument.)

Na jedenáctém setkání IPPC BAT Fóra pro výměnu informací bylo konstatováno, že první generace BREF nebude dokončena dříve než v roce 2005 a také že BREF nebudou (už z důvodu jejich budoucí revize a připomínkování) překládány do národních jazyků.

V letech 2001 a 2002 proběhla nebo ještě probíhá díky odboru strategií MŽP ČR řada projektů zaměřených na simulované povolení podle zákona o integrované prevenci, které byly prvořadě zaměřeny na zařízení dotčené § 43 zákona č. 76/2002, protože tato zařízení budou muset podat žádost o integrované povolení do 31.3.2003.

Jednalo se o zařízení DIAMO, s.p., HABRINOL DĚČÍN, s.r.o. a v polovině roku 2002 byl zahájen projekt pro CHEMOPETROL LITVÍNOV, a.s.

O těchto projektech, jejich přínosech a závěrech bude pojednávat následující část.

HABRINOL DĚČÍN, S.R.O.

Společnost HABRINOL DĚČÍN, s.r.o. spadá do kategorie 4.1 c) Organické sloučeniny síry, dle přílohy č. 1 k zákonu č. 76/2002 Sb. a vlastní 3 linky na výrobu aryl-sulfonových kyselin (sulfonace toluenu a xylenu) a jejich směsí.

Výroba aryl-sulfokyselin byla v areálu zahájena v roce 1996 na 1. lince (4 reaktory). V roce 1998 byla uvedena do provozu 2. linka (2 reaktory) a v roce 2000 byla najata 3. linka s dalšími 2 reaktory. P-toluen sulfonová (TSK) a xylen sulfonová (XSK) se vyrábějí sulfonací toluenu nebo xylenu oleem či kyselinou sírovou. Hotový produkt je 65%-ní roztok ve vodě. Reakce probíhá v ocelových smaltovaných reaktorech při teplotě větší než 110°C. Při reakci vznikající voda je kontinuálně oddestilována azeotropickou destilací s toluenem nebo xylenem. Páry organických látek a vody kondenzují ve vodou chlazeném kondenzátoru a po oddělení vodné a organické vrstvy je část kondenzátu vracena zpět do reaktoru. Oddestilovaná voda je zachycována a využita ke konečnému ředění. Po skončení reakce je přebytečný toluen nebo xylen oddestilován do zásobníku zpětného kyselého toluenu nebo xylenu. Vyrobená TSK nebo XSK je v konečné fázi ředěna vodou na koncentraci 65%.

Celková výrobní kapacita všech tří linek je 10 000 tun produkce za rok. Finální produkty ze sulfonace se používají převážně ve slévárenství jako pomocný přípravek pro katalytické vytvrzování fenol-formaldehydových a furanových pryskyřic, ze kterých se vyrábějí slévárenské formy.

Porovnání technologických parametrů zařízení s dokumenty BREF (Speciální anorganické chemikálie) nemohlo být provedeno, protože dosud není v EU k dispozici ani přípravný referenční podkladový materiál pro danou kategorii (viz. výše).

Pro zpracování žádosti dobře posloužila aktuální „Dokumentace o hodnocení vlivu stavby na životní prostředí dle zákona ČNR č. 244/92 Sb.“, kterou měl podnik zpracovanou a řešitel byl s tímto podkladem schopen návrh žádosti prakticky sám zpracovat. Navrhovaná struktura v připravovaném prováděcím právním předpisu k zákonu č. 76/2002 Sb., „Vzor žádosti o vydání integrovaného povolení“ (který řešitel projektu použil) vyžaduje údaje, jejichž zdrojem může být kvalitně zpracovaná dokumentace o vlivu stavby na životní prostředí, což pro žadatele bude znamenat, že pokud bude mít pro každé zařízení údaje v rozsahu požadavků do-

kumentace o vlivu staveb na životní prostředí, bude potřebovat méně času na vypracování žádosti.

Z vypracované žádosti o integrované povolení a z podkladů, na jejichž základě byla žádost zpracována vyplývá, že předmětné zařízení na výrobu aryl-sulfonových kyselin společnosti Habrinol Děčín, s.r.o. nemá významný negativní vliv na životní prostředí. V blízké budoucnosti bude sloužit společnosti k vyjednávání závazných podmínek provozu zařízení a k vydání integrovaného povolení, přičemž se dá očekávat, že díky předpřipravené žádosti bude celý proces integrovaného povolení pro provozovatele zařízení mnohem jednodušší a neproblematický.

DIAMO, S.P., STRÁŽ POD RALSKEM

Státní podnik DIAMO v samostatné výrobně organizační jednotce odštěpný závod Těžba a úpravy uranu provozuje chemické výroby založené na zpracování louhů ze zastavené chemické těžby uranu. Účelem této chemické výroby je získávání využitelných produktů ze zbylých louhů, tím snížení jejich solnosti a v důsledku toho postupné snižování staré ekologické zátěže. Tato technologie je dlouhodobá a sama o sobě ekonomicky neefektivní, vysloveně ekologicky zaměřená.

Simulovaná žádost o integrované povolení se týká nové výroby přepracování kamence na síran hlinitý termickým rozkladem. Technologie je ve zkušebním provozu od listopadu 2001. Výroba síranu hlinitého je klasifikována dle přílohy č. 1 zákona 76/2002 Sb. jako zařízení kategorie 4.2 d) a jedná se o nové zařízení dle § 43.

Přepracování kamence na síran hlinitý je součástí komplexu sanačních technologií na likvidaci následků chemické těžby v souladu s koncepcí schválenou UV ČR č. 687/2000 a v souladu s aktualizovaným technickým plánem likvidace těžby uranu na ložisku Stráž.

Výroba síranu hlinitého přímo navazuje na již vybudovanou a provozovanou technologii „Stanice likvidace kyselých roztoků I. etapa (SLKR I)“ čistící technologické roztoky zbylé po chemické těžbě uranu. Hlavní meziprodukt SLKR I – krystalický síran amonno-hlinitý (kamenec), je dále přepracován na komerčně využitelný výrobek – síran hlinitý.

Konverze kamence na síran hlinitý představuje jednu z možností jeho využití. Síran hlinitý bude aplikován ve vodárenském průmyslu. Síran amonný, který je vedlejším produktem této technologie, bude využit v rámci technologie SLKR I pro úpravu stechiometrického poměru $Al^{3+}: NH_4^+$ v procesu krystalizace kamence ke zvýšení výtěžnosti a tím zlepšení účinnosti čištění vod. Nebo v případě přebytku je možné jej využít jako dusíkaté hnojivo obsahující síru (zatím se neuvažuje).

Zařízení je vzhledem k vnitřním, především materiálovým vazbám, schopné fungovat pouze v konkrétních podmínkách závodu DIAMO, pravděpodobně bez možnosti je efektivně zrealizovat v jiných podmínkách. Lze tedy očekávat, že nebude zájem technologii provozovat v jiných lokalitách, tzn. využít jako BAT.

Navíc porovnání parametrů zařízení s nejlepšími dostupnými technikami nemohlo být zatím provedeno, neboť dosud není v EU k dispozici ani přípravný referenční podkladový materiál pro danou kategorii. Ovšem s ohledem na již zmíněnou jedinečnost vstupních médií a zvolených procesů zřejmě nebude možné srovnání s BAT. Po vyhodnocení (tj. po skončení zkušebního provozu a po dalším pravidelném provozu na projektované parametry) lze případně provést porovnání s BAT na jednotkové operace anorganických výrob (např. dehydratace, sušení a kalcinace, neutralizace, atd.), pokud takový standard bude existovat.

Investiční náročnost obou těchto technologií způsobuje jejich konkurenční neschopnost. Výroba je tedy možná pouze při financování ze státních prostředků jako součást snížení minulé ekologické zátěže.

Podobně jako ostatní technologie přepracování kamenice (výroba sanačních materiálů, výroba hydratovaného oxidu hlinitého) zhodnocuje také tento postup všechny složky v něm obsažené, vyžaduje však podstatně menší množství chemikálií přidávaných do procesu, a to je jasným znakem moderního a environmentálního přístupu. Dále vyvedení a zpracování části solí z cirkulujících technologických roztoků po těžbě uranu přinese snížení jejich solnosti, což je nejdůležitějším ekologickým přínosem. Pozitivním ekonomickým aspektem je prodej síranu hlinitého při likvidaci kamenice, který nemá praktické využití.

Protože zadavatelem projektu (MŽP) bylo vybráno nové zařízení ve stádiu zkušebního provozu, nejsou k dispozici veškeré údaje vyžadované vzorem žádosti (dosahované hodnoty jsou zatím nestabilní a v plném rozsahu dlouhodobě nereprodukovatelné).

Pozornost, která byla a je věnována chemické těžbě a likvidaci jejích následků, je příčinou skutečnosti, že podnik má díky častým požadavkům na poskytnutí dokumentace o minulém, současném stavu a výhledových možnostech množství nejrůznějších materiálů, tedy při vypracovávání žádosti nevznikly problémy s nedostatkem podkladů. Také kvalitní základna pracovníků zabývajících se ochranou a vlivy na životní prostředí, přičemž tito zaměstnanci jsou schopni plnit poměrně náročné externí požadavky, je silnou stránkou podniku a poskytla potřebné zázemí při realizaci projektu.

Obecně lze říci, že projekt byl přínosný pro všechny zúčastněné strany a jistě usnadní podniku i státní správě samotný povolovací proces, který by měl pro toto zařízení proběhnout v začátcích roku 2003.

CHEMOPETROL, A.S., LITVÍNŮV

V červnu letošního roku byl zahájen projekt simulovaného vydání integrovaného povolení v chemickém podniku, který probíhá v rámci širšího projektu Phare Twinning 2000. Ten je primárně zaměřen na přípravu státní správy na budoucí režim povolování podle zákona č. 76/2002 Sb. a probíhá ve spolupráci Ministerstva životního prostředí s německými a dánskými experty.

Pro pilotní projekt bylo zvoleno zařízení společnosti Chemopetrol a.s., Litvínov. Jedním z důvodů, proč byl vybrán právě Chemopetrol, je jeho klíčové postavení ve struktuře českého chemického průmyslu, do jehož podniků dodává základní chemické organické produkty k jejich dalšímu zpracování. Také skutečnost, že v ústeckém kraji je velký počet chemických zařízení spadajících pod IPPC, sehrála při rozhodování svoji roli, stejně tak jako existence dvou nových zařízení, pro která musí být podána žádost o integrované povolení podána nejpozději do konce března r. 2003.

Jedním z cílů projektu je získání praktických zkušeností s povolováním před „ostrým“ povolováním, proto k zahájení projektu v červnu 2002 byly přizvány všechny dotčené orgány – Krajský úřad Ústí nad Labem, Krajská hygienická stanice Ústí nad Labem, Česká inspekce životního prostředí Ústí nad Labem a Agentura integrované prevence. Kromě pracovníků státní správy byli ještě přítomni zástupci poradenské firmy, která participuje na vyplňování formuláře žádosti o integrované povolení (pracovní verze dosud nepřijaté vyhlášky), a jako pozorovatelé zástupci podniků KAUČUK, a.s. a LOVOCHEMIE, a.s., neboť jejich podniky spadají do skupiny UNIPETROL, a.s. (stejně jako Chemopetrol, a.s.) a mají také nová zařízení. Na zahajovacím jednání byli účastníci setkání seznámeni:

- s cílem a výstupy projektu
- s navrženým harmonogramem projektu
- s výrobním profilem Chemopetrolu
- s petrochemickými výrobními zařízeními, které jsou předmětem integrovaného povolení.

Již v této fázi se projevila prospěšnost spolupráce v projektu s ním. kolegy, neboť ti nabídli (a také ve velmi krátkém čase poskytli) studii „Resource – sparing production of polymers“ vydanou Institutem pro zkoušení a inženýring plastů University ve Stuttgartu v dubnu r. 2000 a která může být za současné neexistence BREF dokumentu o polymerech pomocníkem při stanovení BAT. Byl ustanoven pracovní tým, jehož úkolem je spolupráce již v průběhu vyplňování žádosti. Tým se schází podle již dříve zmiňovaného harmonogramu a na svých jednáních diskutuje probíhající proces vyplňování žádosti. Do chvíle zrodu tohoto článku byl vymezen rozsah souboru zařízení, byla provedena specifikace informací potřebných pro zpracování návrhu žádosti a vyplněny kapitoly týkající se popisu zařízení a s ním přímo spojených činností. Během října bude hotová žádost předána všem účastníkům řízení ze zákona o integrované prevenci, a také německým expertům a po předání všech připomínek účastníků a po jejich zapracování Chemopetrolelem a. s. proběhne v prosinci letošního roku simulované ústní projednání, na kterém němečtí experti budou zástupcům Agentury integrované prevence pomáhat plnit – díky cenným zkušenostem, jejich budoucí roli.

Z dosavadního průběhu je zřejmé, že úzká spolupráce, založená na principu rovnosti a důvěry, mezi žadatelem, úřadem a Agenturou hned od počátku je zcela nezbytná k vyjasnění si postojů a k předcházení nedorozumění při povolování provozu zařízení. Vzhledem k časové tísní není možné zabezpečit stejně úzkou spolupráci s ním. kolegy, bude tedy

velmi zajímavé a poučné, jak se tento fakt projeví na závěrečném ústním jednání. Při vyplňování žádosti se opět potvrzuje přínos zavedení ekologického systému řízení podniku podle norem řady ISO 14 000 nebo EMAS. Již v této fázi lze říci, že i přes účinnou pomoc poradenské firmy při vyplňování žádosti, velký díl práce zůstává na samotném žadateli a že podniky s organizačním a personálním zázemím jako má Chemopetrol jsou schopny si vyplnit žádost samy.

Ing. Marie Svojtíková marie_svojitkova@env.cz

Ing. Simona Rudlová simona_rudlova@env.cz

Ministerstvo životního prostředí ČR,

Odbor strategií Oddělení IPPC

Použité zdroje: Byly použity výstupy z pilotních projektů hrazených MŽP a internetové stránky <http://eippcb.jrc.es/> a <http://www.ceu.cz/ippc/>

4.2.3 DEPOS HORNÍ SUCHÁ, A.S.

ÚVOD

Odbor strategií Ministerstva životního prostředí zprostředkovává od poloviny minulého roku pomoc pro provozovatele tzv. nových zařízení při přípravě na požadavky zákona č.76/2002Sb., o integrované prevenci prostřednictvím projektů zaměřených na přípravu žádosti o vydání integrovaného povolení. Těchto zařízení se dotkne povinnost definovaná v zákoně č.76/2002 Sb. v § 43 podat žádost o vydání integrovaného povolení místně příslušnému krajskému úřadu nejpozději do 31.3.2003. Podle seznamu zařízení vedených Agenturou integrované prevence jsou nejpočetnější mezi novými zařízeními zastoupeny skládky, tj. kategorie 5.3 a 5.4. Vyjádřeno v číslech, z 54 evidovaných nových zařízení (údaje z 19.9.2002, zdroj: www.ceu.cz/ippc) je 17 skládek. V 9 z těchto skládek, v jednom případě se jedná o mezideponii, proběhl nebo probíhá projekt na přípravu žádosti financovaný Ministerstvem životního prostředí. Příkladem takto spolupracující firmy je Depos Horní Suchá, a.s. v Moravskoslezském kraji, jejíž ředitelem, panem Ing. Milošem Kývalou, jsme požádali o příspěvek shrnující první zkušenosti firmy s vyplňováním žádosti.

Akciová společnost Depos Horní Suchá vznikla v roce 1994, a to na základě potřeby obcí a měst, dnes už bývalého okresu Karviná, nakládat s odpady v souladu s přijatými legislativními opatřeními.

Již na počátku realizace podnikatelského záměru byla vybrána tzv. česká cesta, což v praxi znamená, že příprava, financování výstavby a rozvoje bylo a je výlučnou záležitostí českých subjektů. Rozložení akcionářské struktury společnosti zajišťuje její harmonický rozvoj.

V roce 1995 zahájila firma svou praktickou činnost zprovozněním I. etapy skládky skupiny S – ostatní odpad dle vyhlášky MŽP č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady. Technickou zajímavostí skládky je její umístění na „poddolovaném“ území, což významně ovlivňuje nároky na zakládání jednotlivých etap skládky a technologii ukládání odpadů. Již v průběhu roku 1995 vstoupil Depos Horní Suchá, a.s. také na trh svozu odpadů.

V roce 1997 byl vypracován generel stavby „Zpracovatelský závod odpadů“, který řeší, mimo jiné způsoby zpracování odpadů, výstavbu dalších etap skládky s perspektivou provozu cca 50 let. Po proceduře hodnocení vlivů stav-

by na životní prostředí (zákon č. 244/1992 Sb., – EIA) vydalo MŽP ČR souhlasné stanovisko a stavba byla zahrnuta do územního plánu obce Horní Suchá.

V současné době je provozována III. etapa skládky o rozloze cca 0,6 ha. Pro přípravu dalšího rozvoje byl v letošním roce vypracován projekt IV. etapy (cca 1,5 ha) skládky, s jejíž realizací se počítá v roce 2003. Ročně je na skládce uloženo cca 80 tis. tun odpadů, z toho asi 70 % odpadů komunálních. Jednotlivé etapy skládky jsou průběžně rekultivovány. Za účelem asanace skládky bylo vybudováno a v roce 2001 spuštěno zařízení (motorgenerátor) na využití energetického potenciálu skládkového plynu, tzv. energoblok o výkonu 250 kw/hod. s dodávkou vyrobené elektrické energie do distribuční sítě.

Vlastním svozem jsou realizovány dodávky v úrovni víc jak 18 % ročně uložených odpadů. Na ročním obratu společnosti, který činí asi 45 mil. Kč se podílí 30 zaměstnanců.

Realizace principů řízení dle norem ČSN EN ISO 14001 (certifikován v r. 2000) a ČSN EN ISO 9002 (certifikován v r. 2001) pomohlo společnosti vytvořit kvalitní a jednoduchý systém řízení, který je zárukou principu neustálého se zlepšování.

Zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci před nás postavil další úkoly a povinnosti, a to zejména proto, že provoz skládky je hlavní podnikatelskou činností naší společnosti. Domnívám se, že základní principy zakotvené ve výše citovaném zákoně, jsou v souladu se zavedeným systémem řízení a politikou firmy, kterou je :

- vysoká úroveň vnější a vnitřní bezpečnosti
- odpovědný přístup k životnímu prostředí
- připravenost na krizové situace
- odpovídající podmínky pro zaměstnance
- vytvoření silné, pozitivní image firmy.

Při sestavování žádosti o vydání integrovaného povolení jsme využily firemní dokumenty související se systémem řízení dle ČSN EN ISO 14001 a 9002. Jednalo se zejména o registr legislativních vlivů, registr environmentálních aspektů, program environmentálního managementu (dále jen program EMS), cíle jakosti, statistické údaje a ostatní technická dokumentace.

Specifický problém vydání integrovaného povolení na zařízení kategorie 5.4. (sklárky, které přijímají více než 10 t denně nebo mají celkovou kapacitu větší než 25 000 t, s výjimkou skládek inertního odpadu), který jsem řešil, je otázka, zda žádat o povolení na samostatnou etapu – část sklárky (v našem případě je její životnost kratší než doba, na kterou se povolení vydává) nebo na celek, který je tvořen soustavou jednotlivých etap sklárky. Při svém rozhodování jsem vycházel ze zkušeností z norem řady ISO 14001 a 9002 a chápu smysl integrovaného povolení, jako povolení procesu, kterým je v našem případě zneškodnění odpadů formou skládkování. Žádost je tedy koncipována, jako žádost o povolení celku stavby – zařízení kategorie 5.4., i když jsou součástí žádosti právní a jiné dokumenty vydané v souvislosti s jednotlivými etapami sklárky (stavební povolení, kolaudační rozhodnutí, EIA apod.).

Na základě vlastních zkušeností mohu prohlásit, že dalším problematickým místem sestavování žádosti může být nejen uvědomění si hlavního procesu předmětu žádosti, ale i ostatních činností, o kterých hovoří odstavec 5 návrhu vyhlášky MŽP (dosud neschválené), kterou se stanoví vzor žádosti o vydání integrovaného povolení, rozsah a způsob jejího vyplnění. Jedná se zejména o body 5.1.2 Technické, technologické stacionární jednotky mimo rámec přílohy 1 zákona a 5.1.3 Přímé spojené činnosti. V popisovaném konkrétním případě jsem do bodu 5.1.2 zařadil kontejnerový energoblok na využití skládkového plynu a do bodu 5.1.3 tyto činnosti:

- evidence odpadů
- hutnění odpadů
- nakládání s průsakovými vodami
- nakládání se skládkovým plynem
- rekultivace (asanace) sklárky

- monitorování a měření
- doprava odpadů.

Problémem určitě nebude vyplnění bodu 6) „Stručné ne-technické shrnutí údajů uvedených v žádosti“ citované vyhlášky. Vyplnění údajů bodu 7) „Popis surovin a pomocných materiálů, dalších látek a energií, které se v zařízení používají“ mi usnadnily, již citované statistické údaje, sledované od počátku zahájení provozu sklárky odpadů. Využil jsem rovněž cílů jakosti a programu EMS. V kapitole 8) „Emise a jejich zdroje“ jsem pracoval s údaji registru environmentálních aspektů (sestaven a aktualizován na základě použití metody ESAP, což je tzv. „sebevyhodnocovací program“). V bodech 9) a 10) „Charakteristika stavu a ovlivnění dotčeného území“ a „Technologická a další technická opatření k předcházení vzniku, popř. omezení emisí“ se odvolávám na přílohy, které tvoří Provozní řád sklárky a Zprávy monitoringu vlivu sklárky na složky životního prostředí. V kapitolách 11) až 16) citované vyhlášky jsem použil závěrů zakotvených v dokumentaci systému ČSN EN ISO 14001 a 9002.

Závěrem bych chtěl vyjádřit svůj vlastní názor k zákonu o integrované prevenci: „Domnívám se, že se jedná o velmi dobře a srozumitelně koncipovaný zákon, který, pokud bude pragmaticky a environmentálně (připomínám, že součástí environmentu je i člověk, potažmo komunita – společenství lidí, odkázaná na své momentální ekonomické, sociální, kulturní a jiné možnosti) chápán dotčenými orgány, může potvrdit svou smysluplnost a být v uvozovkách hnacím motorem ke zlepšování či udržení stavu životního prostředí v souladu s požadavky na uspokojení potřeb společnosti.

v Horní Suché: 17. září 2002

Miloš Kývala, ředitel a.s., člen představenstva

5. AGENTURA INTEGROVANÉ PREVENCE

ROLE AGENTURY INTEGROVANÉ PREVENCE

Agentura integrované prevence byla založena podle zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci rozšířením existující příspěvkové organizace MŽP. K 1. dubnu 2002 rozhodl ministr Kužvart o změně zakládací listiny Českého ekologického ústavu (ČEÚ) v souladu se zákonem o integrované prevenci: pro zajištění činností souvisejících s IPPC a integrovaným registrem znečišťování (IRZ) byl vytvořen nový útvar ČEÚ – Agentura integrované prevence (Agentura). Během první poloviny roku 2002 zpracoval odbor strategií MŽP návrh organizační struktury, náplně a plánu činností Agentury včetně odpovídajícího finančního zajištění. Z Implementačního plánu směrnice 96/61/ES o IPPC byly převzaty základní požadavky na odbornou podporu státní správy v oblasti integrované prevence, kterou byla Agentura pověřena. Tyto požadavky obsahují například soulad se zákonem o integrované prevenci a maximální důraz na odbornost zaměstnanců v jednotlivých kategoriích činností podle přílohy č. 1 zákona o integrované prevenci a v oblastech horizontálních aspektů (např. monitoring).

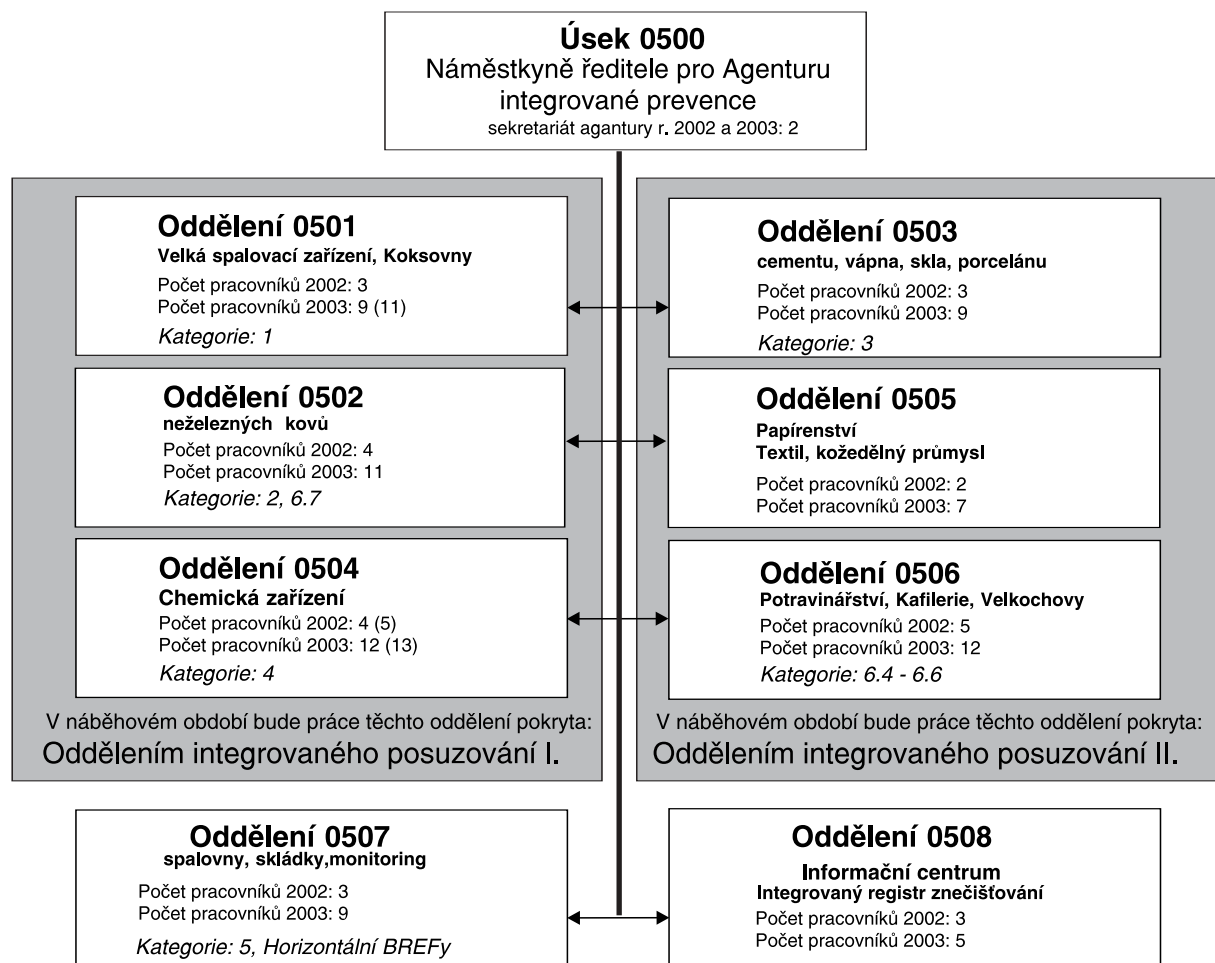
Personální zabezpečení Agentury vychází z podkladů implementačního plánu směrnice 96/61/ES o IPPC a ze zkušeností členských zemích EU. Cílová kapacita Agentury by měla v roce 2003 dosáhnout 80 zaměstnanců. Náběhová kapacita pro rok 2002 byla schválena v rozsahu 30 zaměstnanců. Organizační schéma je uvedeno na obrázku č. 1.

Cílem Agentury je odborná podpora státní správy, příslušných podniků a veřejnosti při implementaci zákona o integrované prevenci v souladu s principy udržitelného rozvoje.

Hlavní činnosti Agentury:

- Zpracování odborných vyjádření k žádosti o vydání integrovaného povolení (§ 11 zákona o integrované prevenci);
- Spolupráce na kontrole (§ 18 zákona o integrované prevenci);
- Správa IRZ (hlava III zákona o integrované prevenci);
- Spolupráce na zabezpečování systému výměny informací o BAT (§ 27 zákona o integrované prevenci);
- Spolupráce s odborem Strategií MŽP na implementaci IPPC (informační podpora, reporting do EU, projekty PHARE, aj.);

Obr. 1: Organizační schéma Agentury integrované prevence

- Prosazování udržitelného rozvoje a spolupráce s dalšími odbornými institucemi.

V letošním roce se Agentura soustředí na zajištění dostatečného personálního a odborného zázemí. Nábor zaměstnanců probíhá na základě navržené struktury s ohledem na aktuální počet zařízení v dané kategorii dle přílohy č. 1 zákona o integrované prevenci. K 1. říjnu 2002 má Agentura celkem 20 zaměstnanců, z toho 8 zaměstnanců jsou odborníci s dlouholetou praxí v jednotlivých kategoriích zařízení spadajících pod IPPC.

Přehled specializovaných odborníků AIP:

Drašťáková Milena, Ing.	železné a neželezné kovy, chemie
Jaroslava Malířová, Ing.	velkochovy
Paulovič Milan, Ing.	chemie, farmacie
Vdovcová Zdeňka, Ing.	chemie
Stibor Aleš, Ing.	železných a neželezných kovů
Zagorová Jitka, Ing.	potravinářství
Prášek Jan, RNDr.	monitoring
Thürner Marek, Ing.	povrchové úpravy

Zapojení nových zaměstnanců Agentury do přípravy implementace zákona probíhá pomocí:

1. školení v legislativě související s IPPC,
2. studia a využívání informací z dosavadních projektů v oblasti IPPC (analýzy odvětví, pilotní projekty k žádostem),
3. osvojování si příruček EU k nejlepším dostupným technikám (BREF),
4. navázání spolupráce s příslušnými průmyslovými svazy, krajskými úřady a podniky,
5. orientace ve struktuře podniků spadajících pod příslušné kategorie v rámci IPPC, jejich vlivu na životní prostředí a připravenosti na aplikaci integrované prevence.

V září 2002 zahájila Agentura tři podpůrné projekty:

1. analýza připravenosti zařízení spadajících pod kategorie 2.3, 2.6 a 6.7 včetně identifikace šetrnějších technologií (kandidátů BAT),
2. analýza připravenosti mlékárenského odvětví na IPPC a
3. podkladová studie pro přípravu BREF v oblasti mezisložkových aspektů (cross-media).

Informační centrum Agentury neustále aktualizuje databázi zařízení spadajících pod IPPC a podílí se na řešení otázek týkajících se výkladu zákona o integrované prevenci zejména přílohy č. 1.

Všichni odborní zaměstnanci jsou od počátku svého působení v Agentuře zapojeni do probíhajících pilotních projektů k vyplnění žádosti o integrované povolení, kde spolupracují na přípravě vyjádření k vyplněné žádosti. Zkušenosti z těchto projektů ukazují, že konzultace provozovatelů s odbornými pracovníky oddělení IPPC MŽP a dalšími experty před vyplněním žádosti a v jeho průběhu významně snižují riziko nedostatečného nebo nesprávného vyplnění žádosti. Proto se Agentura připravuje na poskytování před-

běžných konzultací jak krajským úřadům tak provozovatelům zařízení a po schválení vyhlášky o vzoru žádosti bude tyto konzultace v rámci své kapacity poskytovat.

Jedním z prvních výstupů Agentury budou návrhy příruček pro vyplnění žádosti o integrované povolení v jednotlivých kategoriích činností spadajících pod IPPC sloužící rovněž pro přípravu vyjádření k této žádosti. Tyto příručky budou nejprve "otestovány" při práci Agentury a následně po veřejné diskusi Agentura plánuje vydání příruček k vyplnění žádosti pro podniky/žadatele o integrované povolení a státní správu za účelem zjednodušení přípravné fáze správního řízení o žádosti o integrované povolení.

Do konce roku 2002 Agentura zahájí spolupráci s krajskými úřady a MŽP na přípravě **harmonogramu vstupu** jednotlivých průmyslových a zemědělských odvětví do režimu IPPC v období **2003–2007**. Tento harmonogram by měl pomoci při rozfázování přípravy podniků na plnění podmínek integrovaného povolení a při náročném správním řízení na krajských úřadech a MŽP. Realizace harmonogramu je možné docílit buďto pomocí dobrovolných nástrojů, např. dobrovolnými dohodami nebo novelizací zákona o integrované prevenci.

S ohledem na zkušenosti členských zemí EU preferujeme využít dobrovolných dohod, které podporují partnerskou spolupráci správních úřadů a podniků vyžadovanou směrnicí o IPPC. Obsahem dobrovolných dohod by měly být:

- Termíny podání žádosti o integrované povolení pro zařízení dle § 42 zákona o integrované prevenci, a to v období mezi červnem 2003 a květnem 2007
- Specifikace podmínek integrovaných povolení (§ 13 odst. 4), jejichž platnost bude možné stanovit na termín pozdější než je nabytí právní moci rozhodnutí o vydání integrovaného povolení (např. zpracování plánu postupného snižování emisí).

Další možné ustanovení dobrovolných dohod se mohou týkat termínů pro podání žádosti o integrované povolení pro další zařízení a související činnosti provozované v rámci jedné provozovny.

Účastníci dobrovolných dohod by měli být provozovatelé zařízení z vybraných kategorií přílohy č. 1 zákona o integrované prevenci, popř. zastoupeni příslušným odvětvovým svazem a příslušné správní úřady event. zastoupené MŽP. Informace o přípravě dobrovolných dohod budou zveřejňované na www.ceu.cz/IPPC.

Závěrem ještě ve stručnosti aktuální stav přípravy Agentury: díky úzkým vazbám na obdobné agentury zejména v Anglii a Holandsku, na kolegy a kolegyně z oddělení IPPC na odboru strategií MŽP a na odvětvové asociace, svazy a výzkumné ústavy jsme již nyní připraveni poskytovat informační a odbornou podporu v rámci IPPC.

Další informace o činnosti Agentury a kontakty na jednotlivé odborníky naleznete na www.ceu.cz/IPPC

Ing. Monika Příbylová,

náměstkyně pro Agenturu integrované prevence
monika.pribylova@ceu.cz

6. IPPC V ČESKÉM ZEMĚDĚLSTVÍ

IPPC A KONKURENCESCHOPNOST V ZEMĚDĚLSKÝCH A POTRAVINÁŘSKÝCH PODNICÍCH – DVĚ STRANY JEDNÉ MINCE

Při prostudování přílohy č. 1 zákona 76/2002 Sb. o integrované prevenci, zjistíme, že potravinářství a zemědělství (včetně souvisejících kafilerií) je obsaženo v pouhých třech kategoriích, a to:

- 6.4.** a) jatka o kapacitě porážky větší než 50 t denně,
b) zařízení na úpravu a zpracování za účelem výroby potravin z:
– živočišných surovin (jiných než mléka), o výrobní kapacitě větší než 75 t hotových výrobků denně,
– rostlinných surovin, o výrobní kapacitě větší než 300 t hotových výrobků denně (v průměru za čtvrtletí),
c) zařízení na úpravu a zpracování mléka, kde množství odebíraného mléka je větší než 200 t denně (v průměru za rok)
- 6.5.** Zařízení na zneškodňování nebo zhodnocování zvířecích těl a živočišného odpadu o kapacitě zpracování větší než 10 t denně
- 6.6.** Zařízení intenzivního chovu drůbeže nebo prasat mající prostor pro více než
a) 40 000 kusů drůbeže,
b) 2 000 kusů prasat na porážku (nad 30 kg), nebo
c) 750 kusů prasnic

Přesto tato oblast pokrývá více než třetinu celkového počtu všech dosud známých zařízení v ČR (cca 1200), přičemž již nyní je zaregistrováno více než 400 zařízení z výše uvedených kategorií.

Je tedy zřejmé, že tato odvětví jsou mezi IPPC zařízeními v naší republice významně zastoupena a mnoho potravinářů a farmářů se bude muset na požadavky zákona o integrované prevenci připravit. Se svými povinnostmi vyplývajícími z tohoto zákona jsou již po nějaký čas provozovatelé obeznámeni a kromě toho se o nich píše na jiných místech této publikace. Proto bych se rád spíše pokusil o zhodnocení nákladů a přínosů, které bude vyžadovat plnění nové legislativní úpravy na provozovateli farmy nebo zpracovatelského závodu.

JAKÉ NÁKLADY A PŘÍNOSY IPPC MOHOU PROVOZOVATELÉ OČEKÁVAT?

Zákon provozovatelům ukládá povinnost získat tzv. integrované povolení k provozu zařízení, které jim po provedení zákonem stanovených úkonů vydá (pokud nejde o zařízení s tzv. přeshraničním vlivem) místně příslušný krajský úřad. Při podání žádosti o integrované povolení musí žadatel uhradit správní poplatek ve výši 30 000 Kč, za změnu již vydaného integrovaného povolení je poplatek 10 000 Kč. V této souvislosti

ti považují za důležité upozornit, že o integrované povolení může požádat dobrovolně i provozovatel výrobního zařízení, kterému to zákon neukládá (např. chovatel skotu). V takovém případě tento žadatel zaplatí správní poplatek pouze 5 000 Kč.

K administrativním nákladům na získání integrovaného povolení lze dodat pouze tolik, že základní povinností provozovatele, na jejímž splnění závisí úspěch celého integrovaného povolování, je vyplnění formuláře žádosti o integrované povolení. Je pravda, že tento úkol si vyžádá určitý čas, jistou orientaci v provozní problematice a v ochraně životního prostředí a výhodou bude rutina ve vyplňování úředních formulářů, avšak ve srovnání s jinými zákonnými povinnostmi provozovatelů, jako je např. podání daňového přiznání, tento úkol nebude zdaleka tím nejtěžším. Jsem si jist, že drtivá většina provozovatelů zmíněné předpoklady má a bude schopna tento formulář požadovaným způsobem vyplnit. Kromě toho ti, kterým to jejich finanční situace umožňuje, mohou využít bohaté nabídky poradenských firem a nechat si od nich integrované povolení za úplatu zpracovat. I v takovém případě je ovšem nutno počítat s tím, že ani zkušený konzultant se neobejde bez spolupráce provozovatele a bez dodání podkladových materiálů, jako je například dokumentace o posouzení vlivu na životní prostředí (EIA), projektová dokumentace, doklady o likvidaci odpadů, doklady o čištění odpadních vod, nezbytné smlouvy, certifikáty a další materiály požadované zákonem. Každý tak musí posoudit sám, zda se mu outsourcing v tomto případě vyplatí či nikoliv.

Dále provozovatelům de facto vznikne povinnost dosahovat ve svém zařízení parametrů tzv. nejlepších dostupných technik (BAT). Za nejlepší dostupné techniky se považují takové postupy, které jsou šetrné k životnímu prostředí a zároveň ekonomicky přijatelné pro podnik. Je zřejmé, že tato obecná definice je (ostatně stejně jako definice uvedená v zákoně) poměrně neurčitá a málokdo si pod ní představí něco konkrétního. Při této příležitosti si čtenáře dovoluji upozornit, že jak v originálním znění Směrnice 96/61/EC o IPPC (kde je použit termín „best available techniques“), tak v českém zákoně se nepoužívá termín „technologie“, ale „technika“. Použití tohoto v českých podmínkách poněkud nezvyklého výrazu není samoučelné, ale má zdůraznit skutečnost, že za BAT se považují (a ke snížení znečišťování přispívají) nejen technologická opatření (montáž nových zařízení), ale i manažerské postupy (systémy řízení, školení, kontroly, údržby atd.). Co tedy konkrétně tyto techniky představují v případě zemědělských zařízení? Mohou to být především:

- změna technologie (např. způsob ustájení, použití rekuperace tepla, zateplení objektů, výroba bioplynu atp.)

- změna systému údržby zařízení (prevence úkapů, pravidelná kontrola těsnosti jímek a potrubí)
- školení zaměstnanců (zaměřené na ochranu životního prostředí, předcházení ekologickým haváriím a jejich likvidace)
- vedení evidence spotřeby krmiv, vody a energie (instalace dvojích vodoměrů – na centrálním přívaděči i u jednotlivých objektů), léčiv a asanačních přípravků, produkce hnoje a kejdy atd.– tato evidence musí být uchovávána pro pozdější kontrolu
- zpracování a dodržování plánu hnojení a další potřebné dokumentace
- použití dobrovolných nástrojů k ochraně životního prostředí, např. zavedení ekologického systému řízení podle mezinárodních norem (normy řady ISO 14 000 nebo EMAS II)

JAK NEJEN INVESTOVAT, ALE I UŠETŘIT?

Z ekonomického hlediska tato opatření mohou zvýšit (ale také nemusí) náklady jak investiční (zejména změny technologie), tak neinvestiční (zejména údržba zařízení či školení zaměstnanců). Na druhou stranu náklady vynaložené na investice do nové technologie mohou přinést úsporu provozních nákladů a naopak provozní náklady na lepší údržbu zařízení mohou prodloužit životnost zařízení a zlepšit jeho parametry. Kromě toho zvýšení fixních nákladů na ekologizaci provozu zařízení (investice do zařízení, vedení evidence) může přinést vedlejší efekt v úspoře surovin, vody, paliv a energie a tím i snížení flexibilních výrobních nákladů.

Dalším vedlejším efektem ekologického provozu zařízení (zejména proškolení pracovníků) je prevence havárií. Provozovatel tak nejen ušetří prostředky za jejich případnou likvidaci, ale vyhne se i možným pokutám a náhradám škod.

KDE NA TO VZÍT?

Pokud jde o náklady na zavádění nejlepších dostupných technik, považují rovněž za důležité provozovatelům zemědělských zařízení připomenout, že již dnes lze využít pro tyto účely podpůrných programů národních, jako je například program nejlepších dostupných technik financovaný Státním fondem životního prostředí, nebo i mezinárodních, jako je dobře známý program SAPARD.

V souvislosti s podpůrnými programy bych rád připomenul nedávné průběžné hodnocení Společné zemědělské politiky EU (SZP) předložené Evropskou komisí a prezentované jejím členem, komisařem pro zemědělství panem Fischlerem. V tomto hodnocení je uvedeno, že cílem reformy SZP je zlepšení návratnosti veřejných výdajů na zemědělství ve vyšší jakosti potravin, zachování přírodního prostředí, péči o zvířata, zachování krajiny a kulturního dědictví a zlepšování sociální rovnováhy a spravedlnosti. K dosažení těchto cílů Komise navrhuje:

- 1) zrušit vazbu mezi výší produkce a výší přímých plateb

- 2) podmínit přímé platby dodržováním norem ochrany životního prostředí a péče o zvířata, nezávadnosti potravin a bezpečnosti práce
- 3) podstatně zvýšit podporu Evropské unie rozvoji venkova pomocí diferenciací přímých plateb, s výjimkou drobných hospodářů
- 4) zavést nový systém kontrol zemědělských hospodářství
- 5) zavést nová opatření na rozvoj venkova vedoucí ke zvýšení kvalitní produkce, nezávadnosti potravin, péče o zvířata a k pokrytí nákladů na kontroly zemědělských hospodářství.

Je zajímavé, že uváděné cíle a úkoly na předním místě zmiňují ochranu životního prostředí a že celý materiál nese název „Towards sustainable farming (K udržitelnému hospodaření)“. Podobnost s termínem „udržitelný rozvoj“ často používaném ve spojení s dopady intenzivního zemědělství na životní prostředí není nikterak náhodná. Ze zmíněného materiálu celkem jasně vyplývá, že pokud k dlouho plánované reformě SZP v navrhované podobě dojde, tak splnění požadavků směrnice o IPPC bude pro podnikatele životně důležité. Při jejich nesplnění by jim totiž hrozily nejen sankce podle zákona o integrované prevenci, ale především nemožnost získat jakoukoliv finanční podporu udílenou v rámci SZP, což budou po našem přistoupení k EU prakticky všechny. To by mohlo pro špatně připravené a nespolupracující podniky znamenat vážné ohrožení jejich konkurenceschopnosti. Provozovatelé zařízení, kteří se chtějí svému podnikání věnovat dlouhodobě, by proto měli při posuzování výhodnosti či dostupnosti zavedení nejlepších dostupných technik vzít v úvahu i tyto souvislosti a uvědomit si, že relativně malá úspora v současnosti jim může v blízké budoucnosti přinést vážné existenční potíže.

Celkové náklady na zavedení nejlepších dostupných technik se dají velmi obtížně odhadovat. Jedním z důvodů je to, že zvláště v oblasti zemědělství závisí určení nejlepších dostupných technik na klimatických podmínkách a mnoha lokálních faktorech. Pokud tedy nemohu přesně definovat jakousi průměrnou nejlepší dostupnou techniku, pak mohu jen těžko odhadovat, kolik bude její zavedení stát. Odhady, které byly provedeny, jsou řádově odlišné a všechny studie renomovaných firem nemožnost přesného odhadu potvrdily. Na druhou stranu z těchto studií stejně jako ze zahraničních zkušeností vyplývá, že náklady na zavedení IPPC budou nepochybně nižší než náklady na provedení opatření a dosažení emisních limitů předepsaných složkovou legislativou (např. vodní zákon 254/2001 Sb., a jiné).

Říká se, že štěstí přeje připraveným. Snažme se tedy, aby české zemědělství a potravinářství bylo na integrovanou prevenci a omezování znečištění připraveno co nejlépe. Pak lze doufat, že tento nový postup bude přínosný jak pro farmáře, tak pro jejich obchodní partnery, zaměstnance a především pro životní prostředí nás všech.

Ing. Jiří Jungr
odd. IPPC MŽP
jiri_jungr@env.cz

SEZNAM POUŽÍVANÝCH ZKRATEK:

Anglické zkratky:

IPPC	Integrated Pollution Prevention Controll (integrovaná prevence a omezování znečištění)
BAT	Best Available Technique (nejlepší dostupná technika)
BREF	Best available technique REference document (referenční dokument nejlepší dostupné techniky)
EIPPCB	European IPPC Bureau (Evropská kancelář IPPC v Seville)
TWG	Technical Working Group (technická pracovní skupina)
IEF	Information Exchange Forum (Fórum o výměně informací)
Twinning projekt	mezinárodní projekt, v němž spolupracují dva partneři: kandidátský stát a členské státy Evropské unie (anglické slovo „twinning“ = navázání oficiálního vztahu)

České zkratky:

IRZ	– Integrovaný registr znečištění
AIP	– Agentura integrované prevence
OS	– odbor strategií na MŽP

Nejdůležitější legislativní předpisy k IPPC:

Zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci)

Příloha č. 1 zákona o integrované prevenci – Kategorie zařízení

Směrnice Rady 96/61/ES o integrované prevenci a omezování znečištění

Příloha I směrnice 96/61/ES – Kategorie průmyslových činností podle článku 1 směrnice